INDEX TITULORUM

QUI IN HOC OPUSCULO CONTINENTUR.

*Tituli qui hac nota * seu Asterisco notantur, remissive sub aliis titulis in hoc compendio contentis perspiciendi sunt.*

A

ABbas, pag. 315
* Acceptare, vide stipulatio.
Accusare, 315
Actio, ibid.
Actus, ibid.
Adoptio, ibid.
Adulter, ibid.
Adulterium, ibid.
Ætas, 316
Affinitas, 317
* Alienare, vide repudiare.
Alimenta, 317
Amentes, 318
Amplexus, ibid.
Annulus, ibid.
* Arbitrium, vide legatum.
* Arbiter, vide Matronæ.
Appellare, ibid.
Appellatio, ibid.
Archiepiscopus, ibid.
* Arcta, vide impotentia.
* Argumentum, v. Regulæ.
* Arrogatio, vide adoptio.
Arra, 318
Arræ Hispanæ, 319
Aspectus, 320

B

BAptismus, vide Simonia, cognatio spiritualis.
Benedictio, 320
Beneficium, ibid.
Bestialitas, 321
Bigamia, ibid.
* Binestre, vide Religio.
* Bissextus, vide Dies.
Blanditiæ, 322
Bulla, ibid.

C

* CAnere, vide turpia.
Canonicus, 322
Capellania, ibid.
Capitulum, ibid.
Cardinalis, ibid.
Catechismus, ibid.
Causa, ibid.
Cautio, 324
* Certitudo, vide Credere.
* Cessatio a divinis, vide interdictum.
Circumstantia, 324
Clandestinum, ibid.
Clausula, ibid.
Clericus, 325
Cognatio carnalis, ibid.
Cognatio legalis, 326
Cognatio spiritualis, ibid.
* Cognitio judicialis, vide Clausula, Denunciationes.
Cohabitare, 328
* Commissarius Cruciatæ, vide affinitas, Legitimare.
Commutatio, 328
* Comœdia, vide turpia.
Compensatio, 328
Concilium, 329
* Concubina, vide sævitia.
Conditio, ibid.
* Condonatio, vide Adulterium.
Confessarius, 331
Confessio, ibid.
Consensus, 332
Constitutio, ibid.
Consuetudo, ibid.
Consulere, 333
* Consummare matrimonium, vide matrimonium.
Contemptus, 333
Contractus, ibid.
Copula, ibid.
Credere, ibid.
Crimen, 334
* Cultus disparitas, vide infidelis.

D

DEbitum conjugale, 335
Delectatio, 337
Delegare, 338
Delegatus, ibid.
* Deliberatio, vide promissio.
Demonstratio, 339
Denunciare, ibid.
Denunciationes, ibid.
Dictio, 340
Dies, ibid.
* Dieta, vide Commutatio.
* Dignitas, vide delegatus.
Dispensatio, 340
* Dissensus, vide consensus.
Distillatio, 343
Divortium, ibid.
* Doctrina Christiana, vide Parochus.
* Dolus, vide Error.
* Domicilium, vide habitatio.
Donatio, 346
Dos, 347
Dubium, 348

E

EBrieta, 350
Ecclesia, ibid.
* Epicheja, vide dubium.
Episcopus, 351
Error, ibid.
Eucharistia, 352
Eunuchus, ibid.
Exceptio, ibid.
Excommunicatio, ibid.
* Exhæredare, vide Filia, Hæreditas.
* Exorcismus, vide Cognatio spiritualis.
Expensæ, 354
Expressio, ibid.

F

FAma, vide Testis probatio.
* Feriarum tempora, vide Benedictio.
* Fictio, vide Matrimonium.
Fidejussio, 354
Filia, ibid.
Filius, ibid.
* Finalis Causa, vide subreptio.
Forma, 356
* Fornicatio, v. debitum.
Forus, ibid.
Frigiditas, ibid.

G

GAbella, vide Peregrini, Clericus.
Græci, 356

H

Gratia, ibid.
HAbitatio, 357
Habitus, ibid.
Hæreditas, ibid.
Hæresis, 358
Hermaphroditus, ibid.
Honestas publica, ibid.
Horæ Canonicæ, 359

I

JEjunium, 359
Ignorantia, 360
Illegitimus, ibid.
Impedimentum, 361
Impotentia, ibid.
* Impubes, vide Ætas, Minor, Sponsalia, Potentia, Votum, Matrimonium.
Incestus, 364
Indi, 366
Infidelis, ibid.
* Inhabilitas, vide Pœna.
Interdictum, 367
* Jocalia, v. largitas sponsalitia, Vestes.
* Irritare, vide Votum, Juramentum, Minor.
Irregularitas, ibid.
* Jubileum, v. Commutatio, Privilegium.
Judex, 368
Juramentum, ibid.
Jurisdictio, 370

L

JUs. Legatum, ibid.
LArgitas sponsalitia, 370
Legatum, 371
* Legere, vide turpia.
Legitimare, 372
Legitimus, ibid.
Lepra, 374
Lex, ibid.
* Liber, vide Parochus.
* Libertas, vide Servitus.
Licentia, ibid.
* Ligamen, vide nuptiæ.
Litteræ, 375
* Lucra, vide Uxor.

M

LUdus, ibid.
MAjoratus, vide Arræ Hispanæ.
* Major, vide restitutio.
Maleficium, 376
Mandatum, 377
Maritus, ibid.
Matrimonium, ibid.
Matronæ, 379
Medicinæ, 380
Melioratio, ibid.
* Mensis, vide Dies.
Menstruum, ibid.
Metus, 381
Minor, 383
Modus, ibid.
* Motus proprius, vide Gratia.
* Motus, vide matrimonium.

N

NAturalis, 383
* Nobilis, vide Filius, Clausula.
Novitiatus, 384
Nuptiæ, ibid.

O

* OBligatio, vide naturalis.
* Obreptio, vide Subreptio.
Occultum, 384
* Officialis, vide Vicarius.
Opinio, 385
Ordinarius, ibid.
Ordo, ibid.
Oscula, 387

P

PActum, 387
Papa, 388
Parochus, ibid.
Patrinus, 389
Pensio, ibid.
Peregrini, ibid.
* Periti artis, vide Matronæ.
* Pia causa, vide Votum.
Pœna, 390
* Pœnitentiarius, vide Gratia.
Pollutio, 391
* Possessio, vide dubium.
Potentia, 392
Potestas, ibid.
Præceptum, ibid.
* Prælatus, vide dispensatio, repudiare.
Præsentia, ibid.
Præsumptio, 393
Preces, ibid.
Princeps, ibid.
Privilegium, 394
Probatio, ibid.
Procurator, ibid.
Professio, 395
Promissio, 396
Protestatio, 398
* Pubertas, vide Ætas, Minor.
* Pupillus, vide Minor.

R

RAptus, 398
Ratificari, 399
* Ratificatio, v. Expressio, Licentia.
* Ratio, vide Ætas, Amentes.
Reclamare, 400
Regulæ, ibid.
Religio, Religiosus, 402
Repudiare, 403
* Repudium, vide divortium.
Res integra, ibid.
* Rescriptum, vide dispensatio, Gratia, Subreptio.
Restituere, ibid.
* Rumor, vide testis.

S

SÆvitia, 404
* Scientia, vide Ignorantia.
Senex, 405
Sententia, ibid.
Servitus, 406
* Sigillum, vide Confessio.
Signaculum virginale, 407
Simonia, ibid.
* Sodomia, vide Affinitas, Divortiu, Debitu.
* Spolium, vide Restitutio.
Sponsalia, 407
* Spurius, v. Illegitimus.
* Sterilitas, vide Impotentia.
Stipulatio, 410
Stuprum, ibid.
Subreptio, 411
* Surdus, vide Matrimonium.
Suspensio, 413
* Suspicio, vide Amplexus, Adulterium, Dubium.
* Synodus, vide Archiepiscopus.

T

* TAciturnitas, vide Dispensatio, Votum Subreptio.
Tactus, 414
* Testamentum, vide Legatum.
Testari, 414
Testis, ibid.
Titulus, 415
Tridentinum Concilium, ibid.
* Triennium, vide Impotentia.
Turpia, 416

V

TUtela, 416
VAgus, ibid.
* Venundare, ibid.
Verba, ibid.
* Verberare, vide sævitia.
Vestes, 417
Vicarius, 418
Vidua, 419
Virgo, ibid.
Viricidium, ibid.
Votum, ibid.
Uxor, 423
* Uxoricidium, vide Uxoricidium.

CON-

CONSTITUTIONES NONNULLÆ

Circa Sanctum Matrimonii Sacramentum a SS. D. N. Papa BENEDICTO XIV. emanatæ.

ADMONITIO AD EPISCOPOS

In Poloniæ Regno constitutos, ut cautius procedant in admittendis Conjugiorum Dissolutionibus.

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis Regni Poloniæ

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem, & Apostolicam Benedictionem:

Matrimonium jure naturali, divino, & canonico indissolubile.

MAtrimonii perpetuum indissolubilemque nexum, cujus firmitatem ab Adamo tanto ante pronunciatum Christus Dominus, & his verbis, *quod Deus conjunxit, homo non separet*, confirmare, & Evangelica gratia, unde magnum in Ecclesia Sacramentum est, augere dignatus fuit, tanta facilitate, perinde ac si neque lege naturæ, neque divino jure, neque Evangelicis præceptis, & canonicis sanctionibus initum esset Connubium, in aliquot Catholici orbis partibus, atque in isto præsertim florentissimo Poloniæ Regno in dies dissolvi audientes; neque lacrymis, neque vexis explicare possumus allatam inde Nobis incredibilem sollicitudinem, conceptamque in Pontificio animo nostro ingentem molestiam. Etsi autem plurimum dolentes, facile adducimur, ut credamus hujusmodi dissolvendorum conjugiorum licentiam, propter quam non fine gravi bonorum offensione, sive vir unus, sive mulier una, pluribus vicissim adhuc viventibus sibi antea copulatis conjugibus tertium, aut quartum matrimonium contrahere cernitur, a nimia curiarum vestrarum libertate, quemadmodum alibi evenire accepimus, ortum ducere; tamen facere non possumus, quin justissimas ad vos, Venerabiles Fratres, querelas nostras deferamus, atque insimul tantæ licentiæ refrænandæ, & intra præscriptos a Catholica Ecclesia fines coercendæ, salutares leges, modumque meditemur.

Ejusdem dissolvendi facilitas, improbatur.

§. 1. Ad Sacerdotalem igitur virtutem vestram, vestrumque pro Ecclesiastica disciplina zelum, magna cum Pontificii animi fiducia, pastorales curas conferimus, ut inde opportunum huic malo ab inclyta Polona Natione avertendo propulsandoque, & abstergendæ nomini vestro inustæ notæ, subsidium interea repetamus. Eapropter Fraternitates vestras in Domino rogamus, & hortamur, ut memores rationum cœlesti Catholicæ Ecclesiæ sponso Jesu Christo judici reddendarum, Apostolicis vocibus Nostris obtemperantes, ministerium vestrum ea, qua decet vigilantia adimplere satagatis. Ac dum pares muneri, pietati, & religioni vestræ de hisce rebus successus præstolamur, Fraternitatibus Vestris Apostolicam benedictionem peramanter impertimur.

Episcoporum zelus adversus hoc malum, divini judicii interminationeexcitatur.

§. 2. Volumus autem, ut earumdem præsentium litterarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides habeatur, quæ haberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Præsentis transumptis fide haberi præcipitur.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 11. Aprilis 1741.

DECLARATIO

Cum Instructione super dubiis respicientibus Matrimonia in Hollandia, & Belgio contracta, & contrahenda.

Dubium super validitate Matrimonium hæreticis contracti in dominiis Ordinis Fœderatorum servata forma Conc. Trid.

MAtrimonia quæ in locis Fœderatorum Ordinum dominio in Belgio subjecti iniri solent, sive inter hæreticos ex utraque parte, sive inter hæreticum ex una parte virum, & catholicam feminam ex alia, aut viceversa, non servata forma a Sacro Tridentino Concilio præscripta, utrum valida habenda sint, necne diu multumque disceptatum est, animis hominum, ac sententiis in diversa distractis: Id quod satis uberem anxietatis ac periculorum sementem per multos annos subministravit, quum præsertim Episcopi, Parochi, atque illarum Regionum Missionarii, nihil certi hac sub re haberent, nihil vero inconsulta Sancta Sede auderent statuere, ac declarare. Cum autem proxime evoluris annis, in tam anciptiti, gravique causa Apostolicæ Sedis judicium vehementius expostceretur, urgeretque id imprimis vigilantissimus Iprensis Episcopus, dum pro debito officii sui, & sua erga Beati Petri Cathedram observantia de Ecclesiæ sibi concreditæ statu ad Romanum Pontificem referebat, ponendumque omnino esse tam prolixæ dubitationi finem, gravissimis verbis, ac rationibus persuaderet: Clemens XII. id temporis Romanus Pontifex, qui rei gravitatem, quanti oportebat, æstimaret, Sacræ Congregationi Eminentiis. Cardinalium Concilii Tridentini interpretum in mandatis dedit, ut de tota controversia diligenter more suo cognosceret. In re itaque tanti momenti volens eadem Sacra Congregatio quam accuratissime procedere, commissæ sibi cognitionis initium ab exquisitis aliorum quoque Belgii Episcoporum relationibus, atque sententiis, quas desuper explorari sategit, petendum duxit, eodemque tempore audire voluit præstantes aliquot hujus Almæ Urbis Theologos, quibus injunxit, ut rem totam ea, qua decet, maturitate discuterent, suamque opinionem proferrent.

Quod a Clemente XII. remittitur Congregatio Concilii.

§. 1. At dum hæc maxime agerentur, supersedendum per aliquot menses fuit ab istiusmodi Causæ expeditione propter viduitatem, quæ intercidit Romanæ Ecclesiæ, donec ad Summum Pontificatum feliciter evectus Sanctissimus D. N. Benedictus XIV. inter primas regiminis suæ curas, causæ hujus cognitionem repeti jussit a memorata Sacra Congregatione Concilii, quam voluit coram se haberi, ut auditis Eminentissimorum Patrum sententiis, ipse demum, quid hac de re tenendum foret, supremo suo pronunciaret oraculo. Cum igitur Congregatio præfata sub die 13. Maji currentis anni 1741. coram Sanctitate Sua fuerit habita, idem Sanctissimus D. N. spatio aliquo temporis ad rem secum expendendam accepto, hanc nuper Declarationem, & Instructionem exarari præcepit, qua veluti certa regula, ac norma, omnes Belgii Antistites, Parochi, earumque Regionum Missionarii, & Vicarii Apostolici deinceps in hujusmodi negotiis uti debeant.

Benedictus XIV. Congregationē coram se convocat.

§. 2. Primo scilicet, quod attinet ad matrimonia ab hæreticis inter se in locis Fœderatorum Ordinum dominio subjectis celebrata, non servata forma per Tridentinum præscripta, licet Sanctitas Sua non ignoret, alias in casibus quibusdam particularibus, & attentis, tunc expositis circumstantiis, Sacram Congregationem Concilii pro eorum invaliditate respondisse; æque tamen compertum habens nihil adhuc generatim, & universe super ejusmodi matrimoniis fuisse ab Apostolica Sede definitum, & alioquin oportere omnino ad consulendum universis Fidelibus in iis locis degentibus, & plura avertenda gravissima incommoda quid generaliter de hisce matrimoniis sentiendum sit, declarare; negotio mature perpenso, omnibusque rationum momentis hinc inde sedulo libratis, declaravit, statuitque, matrimonia in dictis Fœderatis Belgii Provinciis inter hæreticos usque modo contracta, quæque imposterum contrahentur, etiamsi forma a Tridentino præscripta non fuerit in iis celebrandis servata, dummodo aliud non obsteterit canonicum impedimentum, pro validis habenda esse; adeoque si contingat, utrumque conjugem ad Catholicæ Ecclesiæ sinum se recipere, eodem quo antea, conjugali vinculo ipsos omnino teneri, etiamsi mutuus consensus coram Parocho Catholico ab eis non renovetur; sin autem unus tantum ex conjugibus, sive masculus sive femina convertatur, neutrum posse, quamdiu alter superstes erit, ad alias nuptias transire.

Declarat validia Matrim. ibidem inter hæreticos contracta.

Ideo si ambo conjuges ad fidem Cathol. redeant, consensū non esse renovandum.

Si unus convertatur, ea ad alias nuptias transire non possē.

§. 3. Quod vero spectat ad ea conjugia, quæ pariter in iisdem Fœderati Belgii Provinciis, absque forma a Tridentino statuta, contrahuntur a Catholicis cum Hæreticis, sive Catholicus vir hæreticam feminam in matrimonium ducat, sive Catholica femina hæretico viro nubat, dolens imprimis quammaxime Sanctitas Sua, eos esse inter Catholicos, qui insano amore turpiter dementati ab hisce detestabilibus connubiis, quæ Sancta Mater Ecclesia perpetuo damnavit, atque interdicit, ex animo non abhorrent, & prorsus sibi abstimendum non ducunt, laudansque magnopere zelum illorum Antistitum, qui severioribus propositis spiritualibus pœnis, Catho-

Nuptias a Catholicis cum Hæreticis contractas detestatur.

tholicos coercere ſtudent, ne ſacrilego hoc vinculo ſeſe hæreticis conjungant; Epiſcopos omnes, Vicarios Apoſtolicos, Parochos, Miſionarios, & alios quoſcumque Dei, & Eccleſiæ fideles miniſtros in iis partibus degentes ſerio, graviterque hortatur, & monet, ut Catholicos utriuſque ſexus ab hujuſmodi nuptiis in propriam animarum perniciem ineundis, quantum poſſint abterreant, eaſdemque nuptias omni melori modo invertere, atque efficaciter impedire ſatagant. At ſi forte aliquod hujus generis matrimonium Tridentini ſi forte aliquod hujus generis matrimonium Tridentini forma non ſervata, ibidem contractum jam ſit, aut imposterum (quod Deus avertat) contrahi contingat declarat Sanctitas Sua, matrimonium hujuſmodi, alio non concurrenti canonico impedimento, validum habendum eſſe, & neutrum ex conjugibus, donec alter earum ſupervixerit ullatenus poſſe, ſub obtentu dictæ formæ non ſervatæ, novum matrimonium inire. Id vero debere ſibi potiſſime in animum inducere conjugem Catholicum, ſive virum, ſive feminam, ut pro graviſſimo ſcelere, quod admiſit, pœnitentiam agat, ac veniam a Deo precetur, conetur que pro viribus alterum conjugem a vera Fide deerrantem, ad gremium Catholicæ Eccleſiæ pertrahere, ejuſque animam lucrari, quod porro ad veniam de patrato crimine impetrandam opportuniſſimum foret, ſciens de cetero, ut mox dictum eſt, ſe iſtius matrimonii vinculo perpetuo ligatum iri.

Validus tamen pronunciat, cuſa non ſervata forma, &c.

Quid faciendum conjugi catholico.

§. 4. Ad hæc declarat Sanctitas Sua, ut quidquid hactenus ſancitum, dictumque eſt de matrimoniis ſive ab hæreticis inter ſe, ſive inter Catholicos, & hæreticos initis in locis Fœderatorum Ordinum dominio in Belgio ſubjectis, ſancitum, dictumque intelligatur etiam de ſimilibus matrimoniis extra fines dominii eorumdem Fœderatorum Ordinum, contractis ab iis qui addicti ſunt Legionibus, ſeu militaribus copiis, quæ ab iiſdem fœderatis ordinibus tranſmitti ſolent ad cuſtodiendas, uniendaſque arces conterminas, vulgo dictas *di Barriera*; ita quidem, ut matrimonia ibi præter Tridentini formam, ſive in hæreticos utrimque, ſive inter Catholicos, & hæreticos inita, valorem ſuum obtineant, dummodo uterque conjux ad eaſdem copias, ſive legiones pertineat; & hanc declarationem vult Sanctitas Sua complecti etiam civitatem Moſæ Trajectenſis, a Republica Fœderatorum Ordinum, quamvis non jure dominii, ſed tantum oppignorationis, ut ajunt, nomine poſſeſſam.

Idem judicandũ edicit quoad perſonas addictas præſidiis Locorum *ad Barriera*.

Et incolas civitatis Moſæ Traject.

§. 5. Tandem circa conjugia, quæ contrahuntur, vel in regionibus Principum Catholicorum ab iis qui in Provinciis Fœderatis domicilium habent, vel in Fœderatis Provinciis ab habentibus domicilium in regionibus Catholicorum Principum, nihil Sanctitas Sua de novo decernendum, aut declarandum eſſe duxit; volens ut de iis juxta canonica juris communis principia, probataque in ſimilibus caſibus, alias editas a Sacra Congregatione Concilii reſolutiones, ubi diſputatio contingat, decidatur. Et ita declaravit, ſtatuitque, ac ab omnibus impoſterum ſervari præcepit. Die 4. Novembr. 1741.

Domiciliarii Provinciarum Fœd. nubentes in regionibus Catholicorum, & vice verſa, ſubſint juri communi.

A. Card. Gentili S. C. Concilii Præfectus.

C. A. Arch. Philippen. Secret.

MATRIMONIA OCCULTA,

Quibus & quomodo ſint permittenda; quibuſque cautelis celebranda, & in actis deſcribenda: Quomodo conſulendum educationi, & indemnitati prolis.

Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

Matrimonia palam celebrari ſibet Eccleſia.

SAtis vobis compertum eſſe non dubitamus, Venerabiles Fratres, eam ſemper fuiſſe piæ Matris Eccleſiæ vigilem curam, ut Sacramentum matrimonii, *Magnum* ab Apoſtolo nuncupatum, publice, & palam a fidelibus celebretur. Quod quidem, ut diligentius, quam antea factum fuerat, impoſterum ab omnibus obſervaretur, Sancta Tridentina Synodus, Lateranenſis Concilii ſub Innocentio III. celebrati veſtigiis inhærendo præcepit, ut impoſterum, antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium Parocho tribus continuis diebus feſtivis in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia publice denuntietur: deindeque, nullo legitimo concurrente impedimento, ad illius celebrationem in facie Eccleſiæ, coram Parocho, vel alio Sacerdote, de ipſius Parochi, ſeu Ordinarii licentia a duobus vel tribus teſtibus præſentibus, rite procedatur. Voluit etiam eadem Sancta Synodus, apud Parochum diligenter librum cuſtodiri, in quo Conjugum, & Teſtium nomina, dieſque, & locus matrimonii deſcribatur.

Concilii Trident. decretũ.

§. 1. Providæ tamen hujuſmodi leges, tanta auctoritate faluberrime inſtitutæ, prava horum temporum conditione ſenſim prolabi viſæ ſunt, & enerves propemodum reddi, ob matrimonia uſu nimis recepta, quæ occulte adeo celebrantur, ut illorum notitia, quantum fieri poteſt, obliteretur, & in tenebris ignorantiæ perpetuo jaceat conſepulta. In more etenim poſitum eſt, illa celebrari nullis præviis factis denunciationibus, coram ſolo Parocho, vel alio Sacerdote de ejus licentia, adhibita præſentia tantum duorum teſtium appoſite a contrahentibus advocatorum, quorum fides nemini illorum eſt ſuſpecta; remque peragi ſæpe extra Eccleſiam, quandoque etiam intra illam, januis tamen occluſis, vel eo temporis momento, quo ſemel alterius cujuſvis præſentia, ſcientia initi matrimonii, præter Parochi, contrahentium, teſtiumque perſonas, alios penitus effugiat.

Contratus uſus nimis frequens.

§. 2. Quantum a Sacramenti dignitate, & ab Eccleſiaſticarum legum præcripto occulta hæc matrimonia, *Conſcientiæ*, vulgo nuncupata, ut plurimum abhorreant, ſatis ſuperque conjicere quis poterit, qui mentis aciem ad exitioſos illorum effectus convertat. Hinc enim gravia ortum habent peccata, præſertim vero eorum, qui Divini Judicii interminatione poſthabita, priore uxore, cum qua clam contraxerunt relicta cum alia ſpe futuri matrimonii decepta, & in turpem ſecum vivendi licentiam abducta, palam contrahere promittunt. Quorumdam vero mentem ita pravæ cupiditates excæcant, ut novum contrahere ſecretum matrimonium audeant, poſt alterum ſecreto itidem contractum, & nondum prioris conjugis morte ſolutum, ſeſque magno ſcelere polygamos reddant. Alii etiam eo impadentiæ devenere, ut in hujus magni Sacramenti contemptum, poſt primas ſecreto initas, alteras aut publice, aut privatim nuptias contrahendo, ſeſe audacius polygamia pariter innodare non perhorreſcant. Age vero quam gravia, quam nullo pacto ferenda ex his matrimoniis mala oriantur. Si enim ad quamcumque matrimonii ſuſpicionem ſubmovendam, virum ſeorſim a muliere vivere contingat, ſublata eſt illico individua vitæ conſuetudo, & contemptum eſt verbum Domini: *Adhærebit homo uxori ſuæ, & erunt duo in carne una:* ſic hæc vitæ conſuetudo ſervetur, nemo eſt, qui illam criminis non arguat, & utpote deteſtabilem, in ſcandali materiam non traducat. Neque illata per ſcandalum diſpendia rependit ſubſecuta celebratio occulti matrimonii, quod in tenebris delitefcit, & ab omnibus ignoratur.

Mala & peccata inde conſequẽtia.

§. 3. Leviora quoque damna non ſunt, quæ ſuſceptæ proli irrogantur. Sæpe enim contingit, illam a parentibus, & a matre præſertim amotam, nec pie, nec liberaliter inſtitui; ſed incertis fortunæ caſibus objectam relinqui; niſi etiam parentes ipſi, contra naturæ leges auſu nefario illius vitæ inſidientur. Ubi vero tam immane facinus Parentes deterrear, illoſque ad ſobolem alendam, inſtituendamque humanitas ipſa compellat; alia imminet litteris ſuſceptis ex occulto matrimonio lugenda Avitarum facultatum, & bonorum jactura, pro quorum poſſeſſione aſſequenda quamvis clament jura ſanguinis, illis tamen careant neceſſe eſt, propter occulta parentum matrimonia, & ademptam legitimitatis, & filiationis probationem.

Prolis damna ſpiritualia, & temporalia.

§. 4. Huic etiam malorum origini ſunt referenda ipſa quoque ſecreta matrimonia contracta a filiisfamiliis contra Patris juſte diſſentientis voluntatem; ex quibus quam gravia incommoda exoriri ſoleant, neminem latet. Quid plura? Adeo invaluit malitia, ut quandoque in minoribus ordinibus conſtituti Penſiones & beneficia, ad divinum cultum & Eccleſiaſtica munia inſtituta, etiam poſt initum clam matrimonium retinuerint, ſibique de mammona iniquitatis loculos miſerrime comparaverint.

Filiorum familias, & Clericorum excеſſus.

§. 5. Deflenda hæc igitur potius uberibus lacrymis, quam latiore calamo explicanda malorum congeries, cum ex hac Apoſtolicæ Sedis ſpecula, omnes ſibi vindicet noſtræ vigilantiæ curas; temperare non poſſumus, quin Vos ipſos, Venerabiles Fratres, in partem noſtræ ſollicitudinis evocantes, veſtram pietatem, & zelum excitemus ad cuſtodiendas vigilias noctis ſuper grege vobis credito, quem luctuoſa horum temporum conditio in diſcrimen adducit. Primum itaque periculi non infrequens occaſio Vos reddat difficiliores ad remittendum Publicationes, a quibus contracturi matrimonium ſæpe per malitioſam ſuggeſtionem petunt diſpenſari. Quam caute, ſolerterque oporteat ea in re Epiſcopos verſari, non obſcura vobis a Concilio Tridentino exhibentur argumenta. Si enim (ait eadem Sancta Synodus) probabilis fuerit ſuſpicio, matrimonium malitioſe impediri poſſe, ſi præceſſerint Denunciationes; tunc vel una tantum Denunciatio fiat; vel ſaltem Parocho & duobus teſtibus præſentibus, matrimonium celebretur, & deinde ante illius conſummationem Denunciationes in Eccleſia fiant, ut ſi aliqua ſubſunt impedimenta, facilius detegantur. Præterea licet Epiſcopo relictum ſit omnimode ſuper Denunciationibus diſpenſare, hæc

Ideo monentur Epiſcopi ne facile diſpenſent a publica, tionibus.

hæc tamen facilitas, non a ſola diſpenſantis voluntate pendet, ſed a Tridentino coercetur arctis prudentiæ, diſcretique arbitrii legibus; quod idem eſt, ac legitimam cauſam diſpenſationis requirere.

Nec temere permittant Matrimonia ſecreto iniri.

§. 6. Parem quoque, imo fortaſſe majorem vigilantiam neceſſe eſt a Vobis adhiberi, ne poſt remiſſas Denunciationes, celebretur matrimonium coram Parocho, vel alio Sacerdote ab ipſo Parocho, vel a Vobis deputato, præſentibus duobus vel tribus teſtibus confidentibus, ne ulla celebrationis notitia, vel rumor oriantur. Id enim, ut ad præſcriptum Sacrorum Canonum licite fieri poſſit, non ſatis eſt obvia quævis, & vulgaris cauſa, ſed gravis, urgens, & urgentiſſima requiritur. A Sacro Noſtræ Pœnitentiariæ Tribunali, eo potiſſimum caſu fit poteſtas ita celebrandi matrimonium, quo vir, & femina in figura matrimonii publice degentes, & de quibus nulla viget criminis ſuſpicio, in occulto tamen concubinatu perſeverent: Facile enim quiſque conjiciet, quam abſonum eſſet, eos a ſtatu damnationis per gratiam Sacramenti revocandos, ad publice contrahendum matrimonium præviis Denunciationibus compelli. Hanc vero praxim Vobis duximus proponendam, non quia diſpenſatio præmiſſo caſui ſolum congruat, cum aliis ſimiles, & fortaſſe urgentiores eſſe poſſint, in quibus diſpenſari expediat; ſed quia veſtri paſtoralis partes verſari debent in ſedulo inveſtiganda legitima, & urgenti cauſa diſpenſationis, ne matrimonia occulte celebrata luctuoſos habeant exitus, quos intimo cordis mœrore recenſuimus.

Et in actis rite deſcribi debet.

Qualitates petentium diligenter expendant.

§. 7. Hunc porro in ſcopum Vos hortamur, & impenſe admonemus, ut perſonarum matrimonium ſecreto contrahere petentium diligens fiat a Vobis inquiſitio: An ſcilicet ejus qualitatis, gradus, & conditionis ſint, quæ id probe expoſcant; an ſint ſui vel alieni juris; an filiisfamilias, quorum nuptiæ patri juſte diſſentienti ſint inviſæ: ab Epiſcopali etenim, quod geritis, manere nimium eſſet alienum, facilem præberi filio inobedientiæ occaſionem; an res ſit de perſonis eccleſiaſticis, licet in minoribus Ordinibus conſtitutis, Penſiones, & Beneficia Eccleſiaſtica obtinentibus, ut deteſtabilis illorum retentio in ſtatu uxorato congruis remediis poſtea compeſcatur. Potiſſimum vero curet Veſtra ſollicitudo, antequam ſecreti matrimonii licentia concedatur, quod contrahentes clara, & indubia, & a quavis fraude immunia exhibeant documenta ſtatus liberi, & avertendum ab iis qui improbi ſint ingenii polygamiæ periculum.

Et præcipue coram ſtatum liberum.

Sacerdotem extraneum fine cauſa non deputent.

§. 8. Quod attinet ad miniſtrum ſecreti matrimonii, volumus ad id munus deputari Parochum alterius ex contrahentibus, quem notitia perſonarum, experientia, & diuturnus rerum uſus, quovis Sacerdote extraneo peritiorem effeciſſe præſumuntur. Si quæ tamen Vobis occurrant circumſtantiæ, quæ alium Sacerdotem loco Parochi expoſcere videantur; gravi impellente cauſa, is Sacerdos a Vobis eligatur, qui probitate, & doctrina, & obeundi muneri peritia commendetur.

Contrahentes moneantur de ipſorum debito.

§. 9. Uni tamen, aut alteri Sacramenti Miniſtro a Vobis deputando diſtricte præcipiatur, ne matrimonio interſit, niſi prius paterna charitate conjuges in Dominо monuerit, ſobolem procreandam regenerari quamprimum oportere ſacro Baptiſmatis lavacro; ac Chriſto Judici diſtrictam reddituros eſſe rationem, niſi filios ut legitimos agnoverint, eoſque pietate, boniſque moribus imbuerint, & frui patientur bonis temporalibus a majoribus in ſupremis tabulis relictis, vel provida legum auctoritate delegatis.

Matrimonii occulti documẽta Epiſcopo exhiberi, in acta referri & caute ſervari jubentur.

§. 10. Celebrato autem matrimonio, immediate a Parocho, vel alio Sacerdote, coram quo initum eſt, exhibeatur Epiſcopo illius ſcriptum documentum, cum nota loci, & temporis, teſtiumque, qui celebrationi interfuerunt. Veſtrum erit poſtea diligenter incumbere, quod ad perennem geſtæ rei memoriam, præfatum documentum fideliter tranſcribatur in libro prorſus diſtincto ab altero, in quo matrimonia publice contracta de more adnotantur. Hujuſmodi liber pro matrimoniis ſecretis appoſite compactus clauſus, & ſigillis obſignatus, in veſtra Epiſcopali Cancellaria caute erit cuſtodiendus: Et eo tantum caſu reſignari & aperiri veſtra accedente licentia patiemini, quo alia id genus matrimonia deſcribi oporteat, vel id ſibi vindicet juſtitiæ adminiſtrandæ neceſſitas, vel demum aliquod documentum ab eo expoſcant verum intereſſe habentes, quibus probationum aliunde petendarum non ſuppetit copia: ſedulo tamen animadvertentes, quod re abſoluta, denuo claudatur, & ſigillis ut antea obſignetur. Fides, ſeu Atteſtationes clam celebrati matrimonii, a Parocho vel Sacerdote, qui vices Parochi geſſit exarandæ, Vobiſque exhibendæ, tranſcribantur in dicto libro, prout jacent de verbo ad verbum a perſona a Vobis deputanda, quæ apud omnes integritatis, probatique nominis luculentum habeat teſtimonium. Fides vero, & Atteſtationes ipſæ in ſecretiori loco, ſartæ, tectæque a Vobis ſerventur.

Proles tempeſtive baptizari.

§. 11. Quod ſi ex occulto hujuſmodi matrimonio prolem naſci contingat, eadem mundetur ſalutari aqua Ba-

Thom. Sanchez de Matrim. Tom. III.

ptiſmi in Eccleſia, in qua aliis infantibus hoc Sacramentum indiſtincte confertur. Et quia ad operiendum clam initum matrimonium, facile eſt in libro Baptizatorum nullam fieri mentionem Parentum, & eorum nomina conſulto reticeri: volumus, ac expreſſe mandamus quod a Patre Baptizati, eoque defuncto, ab illius Matre, ſuſcepta proles vobis denuntietur; dictaque denuntiatio fiat, vel immediate per Parentes ipſos, vel per litteras eorum charactere exaratas per fide dignam perſonam ab ipſis Parentibus deſignatam, ut certo, & clare Vobis conſtet, quod proles tali loco, & tempore, vel reticitis, vel falſo expreſſis nominibus Parentum baptizata eſt legitima, licet occulti matrimonii ſedere procreata. Quæ ſane omnia cum vobis innotuerint, ne illorum excidat memoria, in libro fideliter deſcribentur ab eo, cui facta a Vobis eſt poteſtas adnotandi matrimonia occulte celebrata. Liber, in quem Baptizatorum, ac utriuſque Parentis nomina referentur, quamvis diſtingui debeat ab altero matrimoniorum, eadem tamen diligentia, iiſdem cautelis in Cancellaria Epiſcopali clauſus, & ſigillis obſignatus erit cuſtodiendus, prout Librum matrimoniorum caute cuſtodiri ſupra mandavimus.

Eiuſque nativitas Epiſcopo denuntiari.

§. 12. Quia vero nonnulli deeſſe non poſſunt, qui propriæ conſcientiæ vocibus obſurdeſcant, & noſtris hiſce mandatis parere negligant; debita pœnarum diſtinctione pro modo culpæ a vobis puniantur. Quinimmo cum ſatis nobis experientia compertum ſit in hujuſmodi negotiis homines in terram oculos declinantes ob humanos reſpectus tardiores effici, & a recte agendi ſemita revocari: mandamus idcirco, matrimonia occulta a vobis evulgari, & nota fieri, ſi certo vobis conſtiterit ex aliquo matrimonio occulto procreatam fuiſſe ſobolem, & baptizatam ſuppreſſis Parentum nominibus, nulla præſtita vobis notitia, ut par erat, ab illius Parentibus intra triginta dies a nativitate numerandos.

Contravenientium pœna, Matrimonii divulgatio.

§. 13. Ne autem contumaces, & inobedientes violatæ fidei, proditique ſecreti Paſtores ſuos inſimulent; ſedulo a vobis curandum eſt, ut a Parocho, vel alio Sacerdote pro ſecreta celebratione matrimonii a vobis deputando, conjuges clare, & aperte moneantur, ea lege, & pacto illis permitti ſecreti matrimonii celebrationem, ut ſoboles inde procreanda non ſolum regeneretur ſacro Baptiſmate, ſed poſt Baptiſma denuntietur Epiſcopo cum nota loci, & temporis adminiſtrati Sacramenti, ac ſincera indicatione Parentum, a quibus ortum habuit, quemadmodum ſupra præmiſſum eſt; alioquin matrimonium, licet contractum data per Epiſcopum ſecreti fide, in lucem proferetur in gratiam filiorum, & ad propulſandam ab illis gravem, nulloque pacto ferendam jacturam.

Prædicta omnia contrahentibus edicenda.

§. 14. Volumus denique, ac mandamus, fides, ſeu atteſtationis matrimonii clam initi, & ſobolis ex eo procreatæ, excerptas ex dictis libris, modo quo dictum eſt, apud vos caute cuſtodiendis tantam promereri fidem, quantam ſibi alii libri Parochiales Baptiſmatis, & matrimonii vindicare conſueverunt.

Regeſtis ſecretis auctoritas tribuitur.

§. 15. Hæc a Vobis, Ven. Fratres, in hac temporum calamitate obſervari enixe præcipimus ad communem animarum ſalutem, & ad præſidium Eccleſiaſticæ diſciplinæ, propter invaleſcentem hominum malitiam nova ſemper detrimenta vel patientis, vel reformidantis. Ceterum noſtris hiſce litteris ſublata nolumus ea validiora remedia, quæ huic malo, in diem ingruenti, conſona dignoſcet prudentia veſtra, ad Paſtorale officium cumulate obeundum. Vobis interea paternæ charitatis, & benevolentiæ teſtem Apoſtolicam Benedictionem impertimur.

Adhortatio ad Epiſcopos.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 17. Novembris 1741. Pontificatus Noſtri anno ſecundo.

MATRIMONIORUM

Firmitati conſulendo, damnantur, & annullantur pacta inter conjuges inita de non appellando a ſententia lata pro Matrimonii nullitate, confirmatur Conſtitutio edita ſuper hujuſmodi judiciorum forma; Eccleſiaſticæ diſciplinæ obſervantia in Matrimonii celebratione commendatur.

Venerabilibus Fratribus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis Regni Poloniæ.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabiles Fratres, Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

Connubiorum frequentes in Polonia ſolutiones alias improbatæ.

NImiam licentiam, ac libertatem, abuſumque in perpetuis indiſſolubilibuſque vinculis matrimoniorum canonice celebratorum diuturna etiam animorum concordia ſtabilium, nulla legitima cauſa intercedente, nec ſi qua eſſet, juxta canonicas præſcriptiones expen-

sa, ac tanta cum facilitate, non sine gravi bonorum offensione, dissolvendis, in ecclesiasticis istius Poloniæ Regni curiis inductam vigentemque, per alias nostras in simili forma Brevis Litteras die undecima mensis Aprilis anno millesimo septingentesimo quadragesimo primo ad Vos datas, deplorantes Nos, & detestantes atque insimul Fraternitates Vestras rogantes, & in Domino exhortantes ad custodiendas vigilias super ovibus vestræ curæ commissis admoneramus, Nos hac in re salutares leges modumque opportunum serio meditari.

Leges super matrimonii occulti a Pontifice editæ.

§. 1. Interea certiores facti, in quamplurimis Christiani Orbis regionibus invectam esse pravam consuetudinem matrimoniorum occultorum, vulgo conscientiæ dictorum, a quibus illa quoque, inter ceteras inde provenientes inordinationes, confusionesque, emanabat, qua occulta hujusmodi matrimonia, aliis matrimoniis cum aliis conjugibus publice celebratis, re ipsa solvebantur; per Encyclicas alias nostras litteras ad Venerabiles Fratres, Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, & Episcopos universos die vigesima sexta mensis Aprilis ejusdem anni scriptas, ea ad antedictam pravam consuetudinem penitus abrogandam, præscripsimus, quæ sacris Canonibus, & Concilii Tridentini decretis consona, si accurate servarentur, injectam Nobis sollicitudinem imminuerent.

Reformata Judicia causarum matrimonialium.

§. 2. Hisce insuper alias pariter nostras sub Plumbo litteras tertio nonas Novembris anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quadragesimo primo expeditas addidimus, in quibus typorum arte editis, ac palam propositis, & vulgatis, statuimus, & in causis matrimonialibus super validitate, & nullitate matrimoniorum servandas mandavimus leges, ac regulas, quantum ab hominibus prospici potest, opportunas, ac necessarias, secundum quas Ecclesiastici judices, neque culpa, & improbitate, neque inscitia, ac ignorantia abrepti, cum disceptationem de validitate, & nullitate matrimoniorum hujusmodi apud ipsos haberi contigisset, non pro ingenio, sed pro justitia tuto sententiam suam ferme possent.

Idoneorum Judicum deputationi cõsultum.

§. 3. Præterea cum relatum objectumque esset, malum hujusmodi inde evenire, quod commissiones, quæ quoad fecunda in causis matrimonialibus edita postulata, & instantias dabantur, ad viros ad jus dicendum neque aptos, neque idoneos, sed judicandi prorsus incapaces dirigerentur: Nos non solum per Encyclicas alias Litteras universis Antistitibus inscriptas, singulis injunximus, & mandavimus, ut unusquisque cum Capituli Cathedralis Ecclesiæ suæ concilio, eorum virorum, quos ad grave judicii hujusmodi ministerium probe, & sapienter obeundum aptos, & idoneos, rebus omnibus consideratis exacteque expensis, in Domino reputassent, judicem confectum, ad Apostolicam hanc Sanctam Sedem mitterent; verum etiam in memoratis nostris sub Plumbo expeditis Litteris addendum curavimus, ne antedictæ commissiones in secundis instantiis super causis matrimonialibus deinceps ad alios dirigerentur, quam ad viciniores Antistites; atque ut tunc dumtaxat, si forte contingeret in fieri non posse, ad quempiam ex indicatis viris aptis, & idoneis commissiones hujusmodi dirigantur.

Præfertim in hujusmodi causis.

Præmissa a Polonis clauditur initis pactis penalibus de non appellando a sententia super nullitate matrimonii.

§. 4. Ex præscriptis Apostolicæ providentiæ auctoritatisque nostræ sanctionibus conceptam fiduciam sustentantes, fore nimirum, ut abusus antedictus, & omnis inordinatio istinc potissimum, quemadmodum alibi, benedicente Domino, evenire gratulabamur, penitus auferretur; ingenti cum Pontificii cordis nostri dolore accepimus, istic novas fraudes adinventas, novaque effugia quæsita, quibus Apostolicæ salutares ordinationes eluderentur. Horret animus referre non solum pacta inter conjuges, matrimonii dissolutionem contendentes, vicissim conventa, ut alter eorum, post latam ab Ecclesiastico judice super matrimonii nullitate sententiam ab eadem appellare audens, ad quamdam certam pecuniæ summam alteri de ipsa sententia acquiescenti solvendam teneatur, verum etiam ab Ecclesiastico judice, apud quem appellatio instituta fuerit, appellantem ad omnimodam summam hujusmodi solutionem damnari.

Neglectus formæ præscriptæ pro celebratione matrimonii; fomes cõtroversiarũ super validitate.

§. 5. De hisce autem rebus accuratissime exquisitis plenissime docti, Nos in ea sumus sententia, inordinationem, confusionemque antedictam in Regno Poloniæ vigentem, majorem in partem, ex more modoque, quo matrimonia per Poloniam contrahuntur, ac celebrantur, omnino exoriri. Sæpe numero enim, ac passim præsentia proprii Parochi, dum matrimonium per verba de præsenti contrahitur, desideratur, & cuilibet Sacerdoti interessendi commissio, interdum inscio etiam proprio Parocho, demandatur. Frequentissime etiam super denunciationibus per tres Festos dies inter Missarum solemnia in parochiali Ecclesia tam viri, quam mulieris, de matrimonio contrahendo fieri solitis, ac tantopere præscriptis, dispensatur; itaut, nulla intercedente legitima, & urgenti causa, ne una quidem denuntiatio fiat.

§. 6. Quamobrem obstructa omni via, qua ad agnitionem perveniri posset, an quodlibet matrimonium cum debita utriusque contrahentis libertate, & consensu celebretur; intercedatne inter utrumque contrahentem impedimentum aliquod, cujus causa deinceps idem matrimonium jam contractum dissolvi, & irritari debeat; hinc opportunus datur locus frequentissimis super nullitate matrimoniorum in facie Ecclesiæ etiam initorum disputationibus: interdum quidem contenditur matrimonium, sive per vim, sive per metum, & sine alterius conjugis libero consensu contractum fuisse; interdum vero impedimentum obtenditur, quod ceterequin legitimum, ac canonicum, ante resciri potuisset, quam matrimonium contraheretur, nisi de industria, deditaque opera occultum esse voluissent; interdum etiam, quod frequentius accidit, inde matrimonii nullitas arcessitur, quod coram alio Sacerdote, licet de commissione sive Parochi, sive Antistitis ordinarii, sine tamen debitis consuetisque formis attributa, celebratum fuerit matrimonium. Nemo sane est, qui non intelligat, præmissa omnia, tamquam perpetuum diabolicæ nequitiæ fomitem, apertumque sceleri aditum, in causa esse, & ut canonicum appellationis beneficium a Nobis in ultimis nostris Litteris tantopere commendatum, quo alter conjugum, post adjudicatam alteri super matrimonii nullitate causam, frui potest, per hasce fraudes, & effugia impediatur, & ut frequentiores sint, non sine gravissima bonorum offensione, & scandalo in Polonia hujusmodi connubiorum dissolutiones.

Pravi effectus, & scandala inde cõsequentia.

§. 7. Itaque, ut injunctis imbecillitati nostræ Apostolici muneris partibus, quantum cum Domino possumus, satisfacere, & opportunum perniciosissimo huic malo remedium adhibere adnitamur, motu proprio, & ex certa scientia ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, tenore præsentium, non solum omnia, & singula ejusmodi pacta inter conjuges, pro dissolutione matrimonii quandocumque facienda, quomodolibet inita; verum etiam ea, quibus sive directe, sive indirecte, appellatio ab judicis sententia jam lata super matrimonii nullitate impediatur, etiamsi utraque pacta interposito jurejurando approbata, & confirmata, atque etiamsi ante editas nostras memoratas ultimas Litteras quomodolibet conventa, & facta fuissent, nulla, invalida, irrita, nullius roboris, & momenti esse ac fore, & imposterum futura, & habenda esse declaramus, & nunc pro tunc annullamus, invalidamus, irritamusque; itaut nullo unquam pacto, tam in foro interno, quam externo, obligatoria sint, & habeantur, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda, a qua nemo, quicumque pacta hujusmodi celebraverit, præterquam a Nobis, & Romano Pontifice pro tempore existente successore nostro, nisi in mortis articulo, absolutionem obtinere possit. Præterea eidem excommunicationis pœnæ ipso facto obnoxium esse & fore, eamque incurrere, & incursum esse pariter declaramus, & nunc pro tunc pronuntiamus, quemcumque judicem, qui pacta antedicta executioni demandanda, & servanda curare, & pronunciare ausus fuerit; ac propterea præfatas ultimas Litteras, seu Constitutionem nostram, & quæcumque in iis, sive in ea, contenta, ac præsertim omne id, quod quoad ordinem, seriemque appellationis a deputato matrimonii defensore, semper ac ab judice contra ejusdem matrimonii nullitatem sententia pronunciata fuerit, interponendæ, continetur, statuitur, ac præcipitur, quatenus opus sit, iterum innovamus, & confirmamus, denuntiamusque, & Fraternitatibus Vestris easdem nostras Litteras iterum proponendas, evulgandasque, in virtute sanctæ obedientiæ jubemus, perinde ac si de verbo ad verbum iisdem præsentibus expressæ, & insertæ fuissent, quemadmodum earumdem tenorem ipsis præsentibus pro expresso, & inserto haberi volumus.

Pontificæ damnat, & annullat prædicta pacta inita, sive inicunda.

Eorum observantiam prohibet contrahentibus sub pœna excom. reiciv.

§. 8. Quamquam vero quæcumque hactenus gerimus, retulimus, præscripsimus, satis esse intelligimus, ut fideles istic præsertim Matrimonii sanctitatem cognitam habentes, ad Sacramentum hoc magnum, & qua decet, animi reverentia, ac pietate, ineundum accedant, eamdemque sanctitatem, mutuamque animorum concordiam perpetuo inviolatam indissolubilemque servent, tamen nostræ hac in re gravissima Apostolicæ sollicitudini haud satis esse ducimus, nisi Fraternitatibus Vestris proponamus præclaras salutaresque Leges, ac Regulas aliarum bene constitutarum diœcesum, in quibus fere nunquam, aut raro lites super contractu Matrimonii agitantur, & sententiæ super eorumdem matrimoniorum nullitate pronuntiantur.

Canonũ observãtia quoad celebrat. matrim. Episcopis inculcat.

§. 9. Ac primum omnium, munus, quod ad proprium Parochum jure spectat, interessendis matrimoniis celebrandis, per seipsum Parochus, nisi legitima gravissimaque causa impeditus, obire tenetur.

Præsertim assistentiam proprii Parochi. Inquilitione super contrahentium cõsensu, & impedimentis matrim.

§. 10. Onus pariter proprio Parocho injunctum est, ut antequam denuntiationes de ineundo matrimonio publice in Ecclesia inter Missarum solemnia fiant, ipse tum sponsum, tum sponsam seorsum caute, & ut dicitur, ad aurem explorare studeat, an ex voluntate, sponte, ac libenter, & vero cum animi consensu, in matrimonium vicissim conjungantur; nec non ut quantum fieri potest, inquirere nitatur, ullum ne, & cujus generis impedimentum inter contrahentes intercedat; aliis ne fidem, sponsionemque alter ex contrahentibus dederit; de consensu ne parentum filii, filiæque familias contrahant. Hæc aliaque hujusmodi momenta postquam Parochi accuratissime exploraverunt, si aliquod eorumdem momentorum sive deficere, aut nocere posse deprehenderunt, suspensis interea denuntiationibus, illud quod obstare possit, deferre tenentur ad proprium Antistitem, qui prout res postulaverit, pro auctoritate, muneriſque sui debito, opportune provideat.

Trinam matrimonii denuntiationem.

§. 11. Quod si Parochi nihil, quod denunciationibus publice, & de more faciendis obstet, tuto animadverterint, tunc illas per tres festos dies continuos in Ecclesia inter Missarum solemnia, juxta tam Concilii Lateranensis sub fel. record. Innocentio Papæ III. Prædecessore nostro, quam Concilii Tridentini præscriptum proponent, ut impedimentum, si quod prius resciri non potuerat, ab interessentibus auditoribus indicetur.

Mandat Ordinariis ne teneare deligent alienum Sacerdotem ad assistendum celebr. matrim.

§. 12. Etsi autem Antistites super ovibus sibi commissis vigilias, ea quam ante diximus, salutari ratione, custodientes, non ignorant matrimonium coram quolibet Sacerdote non Parocho, facta illi copia, dataque licentia, sive a proprio Parocho, sive a loci Ordinario Antistite, validum esse, auctoritatemque super denuntiationibus dispensandi, atque ut una pro tribus, & ne una quidem urgente legitima gravissima causa, denuntiatio fiat, permittendi se habere; tamen diligentissime cavent, ne ad libitum hac sua auctoritate, tum super denuntiationibus dispensandi, tum cuilibet potius Sacerdoti, quam proprio Parocho facultatem, ut in contrahendis matrimoniis interesse possit, committendi, nisi uti ineluctabilem necessitatem ita exigere animadverterint, utantur. Imo cum, ut præmissum est, commissionem hujusmodi necessario dandam esse perspexerint, eam non statim, sed postquam ex adhibitis diligentiis, acceptisque certis notitiis, sibi tuto constiterit nullum inter contrahentes interponi impedimentum impertiuntur.

Nec dispensẽt super denuntiationibus, nisi juxta præscriptũ Conc. Trid.

§. 13. Quoad dispensationem vero super denuntiationibus, semper præ oculis Concilii Tridentini Decretum de reformatione matrimonii habentes, apertissime intelligant, facultatem in hujusmodi dispensationibus effrænatam immoderatamque sibi nullatenus inesse, sed facultatem ad prudentiæ rationem, legitimarumque causarum emergentes occasiones dirigendam, eaque cautе uti, ita ut hac in re semper recitent hæc ejusdem Concilii Tridentini verba: *Quod si aliquando probabilis fuerit suspicio, matrimonium malitiose impediri posse, si tot nempe tres præcesserint denuntiationes; tunc vel una tantum denuntiatio fiat, vel saltem Parocho, & duobus, vel tribus testibus præsentibus matrimonium celebretur. Deinde ante illius consummationem denuntiationes in Ecclesia fiant, ut si aliqua subsint impedimenta, facilius detegantur.*

Leges ecclesiasticas ipsi custodiant, & a falsitatis impleri curent.

§. 14. Hæc Venerabiles Fratres, Antistitum gravissimæ Episcopalis in matrimoniis præsertim celebrandis ministerii partes adimplete studentium sollicitudo, diligentia, ac ratio agendi, omnes fere connubiorum dissolutiones e medio tollit; hanc igitur sequamini. Per hanc semitam, non recens apertam, sed semper tuto tritam, & a laudato Concilio Tridentino tantopere commendatam, atque sub præcepto ad suscipiendam, frequentandamque universis Antistitibus traditam, dirigite gressus vestros, ut injuncto vobis oneri etiam hac in parte satisfacere possitis. Vigiles, ac solliciti adnitamini, ut Parochi, animarumque Christifidelium Rectores in partem laborum vestrorum coadjutores vocati, in suis, ea qua tenentur, vigilantia, sedulitate, & integritate muneribus exercendis per se ipsi omnem operam, & curam impendant. Ne patiamini, ut facili humanitate ducti, non autem legitima necessitate coacti, juridicam propriorum Parochorum præsentiam, in contrahendis matrimoniis necessariam, ob quodlibet leve momentum removentes, cuilibet Sacerdoti in illis interessendi licentiam concedatis. Canonicas ordinationes, ac leges super denuntiationibus, ante contrahendum matrimonium faciendis, non sine gravi animi angore, conscientiæque stimulo servandas, & summa cum nonnullorum offensione, scandaloque minime prætereundas, Vos ipsi custodite, & ab aliis, quorum interest re ipsa servari facite.

Contrarias consuetudines reijcit.

§. 15. Nec obtentu prætextu, aut colore cujuscumque consuetudinis & usus hactenus quomodolibet invecti, & in vestris diœcesibus vigentis, ea quæ ad hæc usque tempora, super Denuntiationibus sine legitima causa dispensandi, versa est in fastidium & tot litium fomitem facilitate deinceps abuti, audeatis, perniciosa enim consuetudo, & auctoritatis abusus, non ad normam agendi, sed ad male actorum exprobationem confert.

Adimit Nuntio Apostolico facultatem dispensandi super denunciationes, & commitendi assistentiã alienis Sacerdotibus.

§. 16. Quam vero vobis, ad commissiones, & dispensationes hujusmodi præcipitantes effuseque dandas exemplo, & incitamento fuisse asseritur, nimiam in iisdem tribuendis indulgentiam, qua vere, nec ne Ordinarius Apostolicæ hujus sanctæ Sedis in Polonia pro tempore existens. Nuntius rigore facultatis, ipsi inter ceteras tanquam a latere Legato concedi solitas, utcumque hac in re competentis, easdem commissiones, dispensationesque impertitur; ipsam moderno, & pro tempore existenti in Polonia Nuncio inhibendam, mandamus ut Fraternitates Vestræ, hoc exemplo, & incitamento etiam sublato, exinde sese a commissionibus, dispensationibusve antedictis abstineant.

Acriora remedia adhibitum se profitetur.

§. 17. Itaque Venerabiles Fratres, nolumus vos ignorare, Nos tot nostras susceptas sollicitudines, tot nostras non omissas adhortationes, tot præscriptas Apostolicæ nostræ providentiæ auctoritatisque ordinationes, ex animi nostri, ad majorem Dei gloriam, animarumque saluti intenti, sententia minime succedere, nec pristinas in matrimoniis ineundis, dissolvendisque lites, & controversias e medio tolli animadvertentes, supremada auctoritate nostra, ad efficaciora, & asperiora rertune adhibenda, esse usuros. Vobis enim satis superque perspectum est, Nos justis, & rationabilibus de causis, quemadmodum si secus fortasse fiet quam præscripsimus, certe accideret judicium causarum matrimonialium Poloniæ quoad primam etiam instantiam reservare posse; & insuper relicta Episcopis locorum prima, & Metropolitanis secunda instantia, decernere (sicut necessitate tamen coacti, omnino decernemus) ut in causis matrimonialibus Poloniæ, tum prima ab Episcopalibus, tum secunda a Metropolitanis Curiis sententia, super nullitate matrimonii pronunciata, executioni minime demandetur, nisi utraque sententia, cum rationum momentis, prius in Congregatione Venerabilium Fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Concilii Tridentini interpretum maturе exacteque fuerit expensa, ac probata; nec non matrimonium quodlibet, post utramque sententiam in curiis vestris latam, vel interea temporis, dum in eadem Congregatione Cardinalium utrumque sententia hujusmodi expenditur, vel nullo apud eamdem Congregationem Cardinalium habito recursu, quomodolibet, servatis etiam servandis exinde contractum nullum irritum, nullius valoris, & momenti esse, & fore declarare.

Baque in promptu esse demonstrat.

§. 18. Decernentes easdem præsentes litteras, & in eis contenta quæcumque, etiam ex eo, quod quicumque in præmissis quomodolibet jus, vel interesse habentes, seu habere prætendentes, cujusvis status, gradus, ordinis, præeminentiæ, vel dignitatis, seu alias specifica, & individua mentione, & expressione digni existant, iisdem præmissis non consenserint, nec ad ea vocati, seu auditi fuerint, tametsi suorum imploratorum, vel privilegiorum vigore consentire, seu vocari semel, vel plures quomodolibet debuissent, aut ex alia quamvis juridica, & privilegiata causa, colore, prætextu, & capite, etiam in corpore juris clauso, ullo umquam tempore de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, seu intentionis nostræ, vel interesse habentium consensus, aliove quolibet etiam quantumvis magno, & formali, & substantiali defectu notari, impugnari, infringi, in controversiam vocari, ad terminos juris reduci, seu adversus illas aperitionis oris, restitutionis in integrum, aliudve quodcumque juris, facti, vel gratiæ remedium intentari teras, & in eis contenta quæcumque firma, valida, & efficacia existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere debere, & ab omnibus ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit inviolabiliter observari: sicque in præmissis per quoscumque judices Ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales etiam de Latere Legatos, & Apostolicæ Sedis Nuntios, alioque quoslibet quacumque præminentia, & potestate fungentes & functuros, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi & interpretandi facultate, & auctoritate, judicare, & definiri debere; ac irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus iis omnibus, quæ in præmemoratis nostris litteris voluimus non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque.

Litterarum firmitati consulit.

Aliter judicari prohibet, irritans &c.

Transumptis fidẽ haberi decernit.

§. 19. Volumus denique, ut earumdem præsentium litterarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides in judicio, & extra illud adhibeatur, quæ adhiberetur eisdem præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostentæ.

Ministrorum deletum, & in officio obeundo vigilantiam Episcopis commendat.

§. 20. Ceterum Fraternitates Vestras in partem Pontificiæ sollicitudinis nostræ advocantes, rogamus & quibus maximis possumus, Apostolicis exhortationibus excitamus,

citamus, ut singulos Curiarum vestrarum Ministros, & Officiales pietatis, probitatis, doctrinæ, prudentiæ, aliarumque Christianarum virtutum laude præstantiores, & diuturna experientia commendatos, semper est, qua opus est, diligentia exquirere, & seligere studeatis; atque iisdem districte mandetis, ut ministerium suum quisque integerrime obire satagat; nec interea vos de assidua vigilantia vestra quidquam omittatis; considerantes, & gravissimam Pastorum Principi Jesu Christo de procuratione gregis vobis crediti rationem esse reddendam, & æternam mercedem in Cælis propositum iis, qui legitime certaverint, esse retribuendam. Nos interim ad prosperi successus auspicium, & ad Cælestium Charismatum copiam promerendam, Fraternitatibus Vestris Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, sub annulo Piscatoris, die 18. Maii 1743.

CAUSARUM MATRIMONIALIUM

Quibus, & quo ordine, ac forma peragenda sint, constituitur.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei

Ad perpetuam rei memoriam.

Proœmium.

DEI miseratione, cujus judicia incomprehensibilia sunt, & viæ investigabiles in suprema Ecclesiæ specula immerentes constituti, ut super universum Dominicum gregem excutias sedulo agamus, ad commissum Pastoralis officii munus pertinere dignoscitur, subnascentes ex infernalis hostis astutia, & hominum malitia, abusus quibus & animarum saluti pernicies, & Sacramentis Ecclesiæ injuria infertur, radicitus, evellere, & potestatis Nobis desuper tradicæ operam interponere, ut & humana cohibeatur temeritas, & veneranda divinæ legis servetur auctoritas.

Matrimonii jure naturali, & divino indissolubile.

§. 1. Siquidem Matrimonii fœdus a Deo institutum; quod & quatenus naturæ officium est, pro æducandæ prolis studio, aliisque Matrimonii bonis servandis, perpetuum, & indissolubile esse convenit: & quatenus est Catholicæ Ecclesiæ Sacramentum, humana præsumptione dissolvi non posse, Salvator ipse ore suo pronunciavit, dicens: *Quod Deus conjunxit, homo non separet*: ad aures Apostolatus nostri pervenit in quibusdam Ecclesiasticis Curiis inconsulta nimis Judicum facilitate infringi, & temere atque inconsiderate de eorumdem Matrimoniorum nullitate latis sententiis, potestatem Conjugibus fieri transeundi ad alia vota. Quos sane improvidos Judices humanæ naturæ conditione, & voce ipsa quodammodo admoneri oportebat, ne tam præcipiti audacia Sanctum Matrimonii nexum frangerent, quem perpetuum, atque indissolubilem primus humani generis Parens præmonuit, inquiens: *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea*: Et illud additum est: *Quamobrem relinquet homo Patrem suum & Matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una*.

Excessus ab usus in consubio dissolutionibus admittendis.

§. 2. Hujusmodi autem abolendæ pravitatis notitia diversis ex partibus Nobis delata est, atque etiam indicata sunt exempla nonnullorum Virorum, qui post primam, & secundam, ac tertiam, quam duxerant, uxorem, ob nimiam Judicum præcipitantiam in nullitate Matrimoniorum declaranda, adhuc illis primis uxoribus superstitibus, ad quartas contrahendas nuptias devenerant; & similiter feminarum, quæ post primum, secundum, & tertium maritum, quarto etiam, illis quoque viventibus, se junxerant, non sine pusillorum scandalo, & bonorum omnium detestatione qui sacra Matrimonii vincula ita contemni, & temere perfringi dolebant. Nos autem, his intellectis, gravi affecti dolore, intimo animo ingemuimus, & non prætermisimus Apostolicæ nostræ sollicitudinis partes in Domino adimplere. Siquidem primo Pontificatus Nostri Anno ad Episcopos illarum partium, in quibus prædicta acciderant, plenissimis datis litteris, graviter conquesti sumus de hujusmodi pravitate, quæ in Ecclesia Dei tolerabatur, & ad eam abolendam eorum animos erigere, & pastoralem zelum accendere curavimus: quod etiam egimus cum aliis aliarum Regionum Episcopis, ubi hujusmodi pravum dirimendorum matrimoniorum ulum irrepsisse, cognovimus.

Causæ quibus tribuitur hujusmodi pravitas.

§. 3. Verum Nobis responsum est, id sæpe contingere partim ex culpa illorum Judicum, quibus vel in prima instantia, cum causa coram Judice Ordinario ex aliqua legitima cognosci nequit, vel in secunda, cum in partibus nullus adest judex, ad cujus tribunal causa in gradu appellationis devolvatur, vel si adest justa de causa coram eo disceptari nequit, causæ matrimoniales hujusmodi a Sede Apostolica committuntur; qui vel ob inscitiam, vel ob malam voluntatem, proclives sunt ad matrimonia dissolvenda, atque eadem matrimonia levi vel etiam nullo habito examine irrita, ac invalida declarant: partim etiam ex facto Conjugum super nullitate suorum matrimoniorum litigantium; cum frequenter unus tantum eorum, qui dissolutionem matrimonii postulat, in judicio compareat, & sententia nullo contradicente, secundum sua vota obtenta ad alias nuptias convolat; vel ambobus conjugibus in judicium venientibus, altero qui pro matrimonio, altero vero qui contra agit, sententia de nullitate matrimonii prolata, nullus est, qui ad superiorem in judicem appellationem interponat; vel quia litigantes in specie quidem discordes, revera inter se concordes sunt, & invicem colludentes, contractum matrimonium dissolvi sapiunt; vel quia pars, quæ pro validitate matrimonii stabat, ejusque nullitatem acriter contra adversarium impugnabat, lata a judice sententia contra matrimonium mutat voluntatem, vel pecunia sibi ad sumptus litis non suppetente, vel aliis deficientibus auxiliis ad litigandum necessariis, & inceptum opus, ac causam post primam sententiam deserit: quo fit, ut deinde ambo conjuges, vel unus eorum, ad aliud contrahendum matrimonium se conferat.

Pontificis providentia circa commissiones causarum ad partes.

§. 4. Quod autem ad judices pertinet, quibus extra Romanam Curiam pro litigantium commodo, causæ matrimoniales committuntur, paterna illa vigilantia, qua de justitia unicuique integre, sapienterque administranda sollicitiri esse debemus, encyclicis Litteris ad Venerabiles Fratres Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, & Episcopos scriptis vicesima sexta Augusti anno secundo Pontificatus Nostri, providere curavimus, in quibus ea præscripsimus, quæ Sacris Canonibus, & Concilii Tridentini decretis consona, si diligenter, ut speramus, serventur, in posterum causæ non nisi personis congrua juris peritia, & necessario probitatis, spectatæque fidei munitis præsidio committentur. Insuper ad ea quæ in iisdem encyclicis litteris constituta sunt, id etiam in presenti adjungimus: Quod quamvis Concilii Tridentini Decretum, quo causæ matrimoniales subtractæ fuerunt Decani, Archidiaconi, & aliorum inferiorum judicio, & Episcoporum tantum examini, & jurisdictioni reservatæ, dumtaxat procedat de Archidiaconis Decanis, aliisque inferioribus, qui in eadem diœcesi constituti, vel privilegio aliquo, vel præscriptione, saltem in visitatione, causarum matrimonialium cognitionem sibi arrogabant; ac idcirco minime obstet commissionibus, quæ pro iisdem causis matrimonialibus definiendis a Sede Apostolica alicui eorum in secunda instantia fierent: nihilominus præcipimus, ac mandamus iis, ad quos hujusmodi commissionum, seu delegationum expediendarum cura pertinet, ut in futurum causarum matrimonialium cognitionem non committant, nisi Episcopis, præsertim vicinioribus, vel si nullus sit Episcopus, cui ex legitima causa commode committi possit, tum commissio, & delegatio dirigatur uni ex iis, qui secundum ordinem, & modum a Nobis in præfatis encyclicis litteris præscriptum, pro judice idoneo ab Episcopo cum consilio sui capituli nominatus fuerit.

Causæ matrimoniales nonnisi Episcopis, & his deficientibus judicibus synodalibus committendæ.

Defensor matrimoniorum in singulis diœcesibus eligatur.

§. 5. Quod vero ad ordinem, & seriem judiciorum in causis matrimonialibus pro debita, & congrua earum terminatione, servandum spectat, motu proprio, certa scientia, ac matura deliberatione Nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine hac Nostra in perpetuum valitura sanctione constituimus, decernimus, ac jubemus, ut ab omnibus, & singulis Locorum Ordinariis in suis respective diœcesibus persona aliqua idonea eligatur, & si fieri potest ex ecclesiastico cœtu, juris scientia, pariter & vitæ probitate prædita, quæ matrimoniorum defensor nominabitur, cum facultate tamen eam suspendendi, vel removendi, si justa causa adfuerit, & substituendi aliam æque idoneam, & iisdem qualitatibus ornatam; quod etiam fieri poterit, quotiescumque persona ad matrimoniorum defensionem destinata, cum se occasio agendi obtulerit, erit legitime impedita.

Defensoris officia.

§. 6. Ad officium autem defensionis matrimoniorum hujusmodi, ut supra electi spectabit in judicium venire, quotiescumque contigerit, matrimoniales causas super validitate, vel nullitate coram legitimo Judice disceptari, eumque oportebit in quolibet actu judiciali citari, adesse examini testium, voce, & scriptis matrimonii validitatem tueri, eaque omnia deducere, quæ ad matrimonium sustinendum necessaria censebit.

Idem semper adsit judicio.

§. 7. Et demum defensoris hujusmodi persona, tanquam pars necessaria, ad judicii validitatem & integritatem censeatur, semperque adsit in judicio sive unus ex conjugibus, qui pro nullitate matrimonii agit sive ambo, quorum alter pro nullitate, alter vero pro validitate in judicium veniant. Defensor autem, cum ei munus hujusmodi committatur, juramentum præstabit fideliter officium suum obeundi, & quotiescumque contigerit, ut in judicio adesse debeat pro alicujus matrimonii validitate tuenda, rursus idem juramentum præbebit: quæcumque vero, eo non legitime citato aut intimato, in judicio peracta fuerint, nulla irrita, cassa declaramus, ac pro nullis, cassis, ac irritis haberi volumus, perinde, ac si citata, & intimata non esset & pars, cujus citari interesset, & quam juxta legum, & canonum præscripta, ad legitimam judicii validitatem citari, aut intimari omnino necessarium erat.

Juramentum præstet.

Et citetur in omnibus actibus.

Non appellabit a sententia pro validitate matrimonii prolata.

§. 8. Cum igitur coram Ordinario, ad quem causas hujusmodi cognoscere pertinet, controversia aliqua proponetur, in qua de matrimonii validitate dubitabitur, & existentibus in judicio, vel uno ex conjugibus, qui pro nullitate Matrimonii, vel ambobus, quorum alter pro validitate, alter vero pro nullitate actionem intendat, defensor matrimonii partes omnes officii sui diligenter adimpleat. Itaque si a judice pro matrimonii validitate judicabitur, & nullus sit, qui appellet, ipse etiam ab appellatione se abstineat; idque etiam servetur, si a judice secundæ instantiæ pro validitate matrimonii fuerit judicatum, postquam judex prioris instantiæ de illius nullitate sententiam pronunciaverunt; sin autem contra matrimonii validitatem sententia feratur, defensor intra legitima tempora appellabit adhærens parti, quæ pro validitate agebat; cum autem in judicio nemo unus sit, qui pro matrimonii validitate negorium insistat, vel si adsit, lata contra eum sententia, judicium deseruerit, ipse ex officio ad superiorem judicem provocabit.

Contra, pro invaliditate pronuntiatum fuerit.

Post unicam sententiam; sive appellatum sit, sive non nemini licet ad alia vota transire.

§. 9. Appellatione a prima sententia pendente, vel etiam nulla, ob malitiam, vel oscitantiam, vel collusionem defensoris, & partium, interposita si ambo, vel unus ex conjugibus novas nuptias celebrare ausus fuerit, volumus ac decernimus, ut non solum servetur, quæ adversus eos qui matrimonium contra interdictum Ecclesiæ contrahunt, statuta sunt; præsertim, ut invicem a cohabitatione separentur, quoadusque alterata sententia super nullitate emanaverit, a qua intra decem dies non sit appellatum, vel appellatio interposita deserta deinde fuerit. Sed ulterius ut contrahens, vel contrahentes matrimonium hujusmodi, omnibus pœnis contra Poligamos a sacris Canonibus, & Constitutionibus Apostolicis constitutis, omnino subjaceant, quas in eos, quatenus opus sit, motu, scientia, ac potestate simili rursus statuimus, decernimus, ac renovamus.

Sub pœnis contra Poligamos statutis.

Defensoris officia eadem in secunda instantia.

§. 10. Postquam vero appellationis beneficio, ad alterum judicem causa in secunda instantia delata fuerit, omnia, & singula quæcumque coram judice in prima instantia servanda præfinita fuerunt, etiam coram altero in secunda exacte, ac diligenter custodientur, citato in quolibet judicii actui defensore matrimonii, qui voce, & scripto matrimonii validitatem strenue, ac pro viribus tuebitur. Et si judex in secunda instantia fuerit Metropolitanus, aut sedis Apostolicæ Nuncius, aut Episcopus vicinior; matrimonii defensor sit, qui ab ipsis fuerit deputatus, quemadmodum ipsis deputare mandamus, ut quæ a Nobis superius constituta sunt, peragere possit; si autem judex in secunda instantia erit judex Commissarius, cui a sede Apostolica causæ cognitio demandata sit, & qui tribuna, & jurisdictionem ordinariam non habeat, & propterea careat defensore matrimonii, volumus, ut illo defensore matrimonii utatur, qui constitutus fuerit ad Ordinario, in cujus diœcesi causam cognosset, etiamsi idem Ordinarius sit, qui primam sententiam in eadem causa pronuntiaverit.

Illius electio ad quem spectet.

Novas nuptias contrahere licet post duas conformes; nisi appellatum sit.

§. 11. Instructo autem in hunc modum judicio, si secunda sententia alteri conformis fuerit, hoc est, si in secunda æque ac in prima, nullum ac irritum matrimonium judicatum fuerit, & ab ea pars, vel defensa pro sua conscientia non crediderit appellandum, vel appellationem interpositam prosequendam minime censuerit; in potestate, & arbitrio conjugum, sit novas nuptias contrahere; dummodo alicui eorum ob aliquod impedimentum, vel legitimam causam id vetitum non sit. Potestas tamen post alteram sententiam conformem, ut supra conjugibus facta intelligatur, & locum habeat, salvo semper, & firmo remanente jure, seu privilegio causarum matrimonialium, quæ ob cujuscumque temporis lapsum nunquam transeunt in rem judicatam; sed si nova res, quæ non deducta vel ignorata fuerit, detegatur, resumi possunt, & rursus in judicialem Controversiam revocari. Quod si a secunda sententia super nullitate vel altera pars appellaverit, vel hujusmodi sit, ut ei, salva conscientia defensor matrimonii acquiescendum non putet, vel quia sibi videtur manifeste injusta, vel invalida, vel quia fuerit lata in tertia instantia, & sit revocatoria alterius præcedentis super validitate in secunda instantia emanatæ, volumus ut firma remanente utrique conjugi prohibitione ad alias transeundi nuptias, quas si contrahere ausi fuerint, pœnis ut præfertur, a Nobis constitutis subesse decernimus, causa in tertia vel quarta instantia cognoscatur servatis diligenter omnibus, quæ a Nobis in prima, & secunda instantia demandata fuerunt, nempe in quolibet judiciali actu, citato, & audito defensore matrimonii qui a judice tertiæ instantiæ deputatus fuerit.

Vel aliis prohibitum.

Vel nisi aliquid novi detegatur.

Appellatio semper suspendit executionem.

Et in qua vis instantia idem ordo servandus.

§. 12. Defensor autem matrimonii, quem ad munus suum gratis obeundum pro amore Dei, & proximi utilitate, & Ecclesiæ reverentia, in Domino exhortamur, si operam suam sine mercede, aut salario, aliqua ex causa exhibere recusaverit, ab ipsius causæ judice primæ, vel secundæ, vel tertiæ instantiæ respective subministrabitur, qui pecunias ex mulctis suorum Tribunalium redactas, vel redigendas, & in opera pia erogandas, in hujusmodi sumptus insumere poterunt. Cum vero judices causæ erunt judices Commissarii, qui neque forum habent, & consequenter neque pecuniam ex mulctis collectam, volumus, ac mandamus, ut defensori matrimonii satisfiat ex pecunia mulctarum illius Episcopi, in cujus diœcesi judex Commissarius juxta sedis Apostolicæ mandatum, judicium exercebit.

Salarium defensori volentia quo, & unde conflitui debeat.

Eadem omnia serventur in Romana Curia.

§. 13. Hactenus quidem quoad causas matrimoniales, quæ extra Romanam Curiam pertractantur; quoad causas vero, quæ Romæ discepandæ sunt, cum earum cognitio in prima instantia ad S. R. E. Cardinalem in præfata Urbe, ejusque suburbiis, & districtu Vicarium nostrum in Spiritualibus pro tempore spectet; mandamus, ac jubemus, ut omnia, & singula, quæ in aliis causis extra Romanam Curiam pertractandis præscripta fuerunt, nempe ut judicum peragatur, citato, & audito defensore matrimonii ab eodem Cardinali Vicario deputato, aliaque ut supra omnino serventur: Tum etiam in aliis causis, quæ in prima instantia, ex consensu partium, vel in secunda, per appellationem ad sedem Apostolicam, omisso medio, interpositam, vel tertia, Romam deferuntur; quas omnes judicari volumus, vel Congregatione S. R. E. Cardinalium super interpretatione, & executione Concilii Tridentini, vel in causarum Palatii nostri Auditorio, dummodo Nobis & Romano Pontifici pro tempore justis ex causis non videatur particularis Congregatio S. R. E. Cardinalium, vel Romanæ Curiæ Prælatorum deputanda. Cum autem causa super matrimonii nullitate agitabitur indicta Congregatione S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, defensor matrimonii a Cardinali Præfecto ejusdem Congregationis, si vero in Palatii Nostri Auditorio, ab Auditore Decano præfati Tribunalis, si demum in Congregatione particulari a persona ejusdem Congregationis diguare deputetur.

Defensoris electio ad quem pertineat.

§. 14. Unica quidem resolutio pro nullitate matrimonii emanata, si causa in Congregatione Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, vel in Congregatione particulari deputata cognoscatur, & similiter in Palatii nostri Auditorio, unica sententia super eadem nullitate pronuntiata minime sufficiat ad tribuendam liberam conjugibus facultatem novas nuptias contrahendi. Sed si causa in præfata Congregatione Cardinalium Tridentini Concilii Interpretum introducta fuerit, rursus in eadem ad defensoris matrimonii instantiam, reproponatur; Si vero Congregationi particulari commissa fuerit, ad petitionem ejusdem defensoris, altera etiam particularis Congregatio deputabitur; si vero in Palatii nostri Auditorio judicata sit, a præfato defensore appellatione interposita, ab aliis Auditoribus juxta ordinem in gyrum, seu turnum definiatur: Si autem causa universo Tribunali commissa fuerit, ab omnibus Auditoribus rursus examinabitur: nolentes omnino, ut ullo in casu matrimonii vinculum dissolutum censeatur, nisi duo judicata, vel resolutiones, aut sententiæ penitus similes, & conformes a quibus neque pars, neque defensor matrimonii crediderit appellandum, emanaverint. Quod si secus factum fuerit, & novum initum matrimonium, nostræ voluntatis hujusmodi transgressores pœnis a Nobis, ut supra statutis submittantur.

Iteratum examen, causæ semper necessarium.

Coram quibus respective faciendum sit.

§. 15. Et quoniam sæpe apud sedem Apostolicam preces porrigi solent pro dispensatione matrimonii rati, & non consummati, quæ ut plurimum pro voto consultivo ad Congregationem S. R. E. Cardinalium Concilii Interpretum, vel nonnunquam ad aliquam Congregationem particularem deputatam, a Romanis Pontificibus pro tempore remitti solent: ut hujusmodi instantiæ ordine ac rite procedant, volumus ac mandamus, ut supplex libellus Nobis, vel Romano Pontifici pro tempore exhibeatur, in quo plena, & accurata totius facti species contineatur, causæque omnes in eo exprimantur, quæ ad obtinendam petitam dispensationem conducere posse a supplicante censentur ut Romanus Pontifex, eo lecto, & mature considerato, secum deliberare possit, an petitionem reijciat, vel ejus examen alicui ex dictis Congregationibus committat; a qua posteaquam suum votum consultivum editum fuerit, a secretario ejusdem Congregationis totius negotii series exacte Romano Pontifici pro tempore referatur, qui pro sua prudentia judicabit, an Congregationis resolutio sit approbanda, vel potius totius causæ examen alteri

Instantiæ pro dispensatione matrimonii rati, & non consummati, non recipiantur absque ejus Oraculo definiantur.

Nec absque ejus Oraculo definiantur.

alteri Congregationi, vel Tribunali, prout eidem Pontifici videbitur, rursus committendum.

Perpetuus præsentium vigor, sublata &c.

§. 16. Demum volumus ac decernimus, easdem præsentes litteras semper firmas, validas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac ab illis ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit in omnibus & per omnia plenissime, & inviolabiliter observari. Sicque & non aliter per quoscumque judices Ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac ejusdem S. R. E. Cardinales, etiam de latere Legatos, & Sanctæ Sedis Nuntios, aliosve quoslibet quacumque præeminentia, & potestate fungentes & functuros, sublata eis & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & definiri debere; ac irritum & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, nec non quibusvis etiam juramento confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate, alias roboratis, statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis & litteris Apostolicis sub quibuscumque tenoribus verborum, & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus & insolitis clausulis, irritantibusque, & aliis decretis, etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine paribus in genere, vel in specie, seu alias quomodolibet concessis, confirmatis, & inovatis. Quibus omnibus & singulis, etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma in illis tradita observata eidem præsentibus pro expressis, & insertis habentes illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum, hac vice duntaxat expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Quibuscumque non obstantibus.

Publicationis effectus, & exemplorum auctoritas.

§. 17. Volumus autem, ut præsentes litteræ in valvis Ecclesiæ Lateranensis & Principis Apostolorum, nec non Cancellariæ Apostolicæ, ac in Acie Campi Floræ de Urbe, ut moris est, publicentur, & affigantur, sicque publicatæ, & affixæ, omnes & singulos, quos illæ concernunt, perinde arctent, & afficiant, ac si unicuique eorum nominatim, & personaliter intimatæ fuissent, quodque earumdem præsentium transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides tam in judicio, quam extra illud utique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Sanctio.

§. 18. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostri decreti, statuti, constitutionis, prohibitionis, revocationis, annullationis, declarationis, mandati, ac voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac BB. Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quadragesimo primo, tertio Nonas Novembris, Pontificatus Nostri anno secundo.

D. Card. Passioneus.

X. Sub-Datarius.

Visa de Curia.

N. Antonellus.

Loco ✠ Plumbi.

I. B. Eugenius.

Publicat. die 29. ejusdem Mensis & Anni.

DISPENSATIONUM MATRIMONIALIUM

causas veraciter exponendas, & ab Executoribus omnino verificandas esse statuitur.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

Dispensationes nonnisi justis ex

AD Apostolicæ servitutis nostræ ministerium pertinet sedula invigilare cura, ut dispensationes super gradibus affinitatis, seu consanguinitatis, intra quos matrimonia contrahi prohibentur, vel super aliis a sacris Canonibus statutis impedimentis, nisi ex debitis causis non concedantur, & omnia inde amoveantur, unde nota aliqua ab improbis aspergi possit nomini, ac decori Romanæ Ecclesiæ, cui licet immerito, divina benignitate præsidemus.

causis cõcedi debent.

§. I.

Sane quidem ad dispensationes obtinendas ab iis, qui eas postulant, in supplici libello causæ pro illis consequendis exprimi solent, quæ si ejusmodi fuerint, a juxta Canonicas Sanctiones, & prudens ecclesiasticę provisionis arbitrium, locus ad dispensandum esse videatur dispensatio concedi solet, ejusque executio Ordinario, ut plurimum committi; cui onus incumbit diligenter inquirere, an causæ expositæ veritate nitantur, ut veris illis existentibus, gratia executioni demandetur, secus vero, si causæ nullatenus veritati consentaneæ sint. Si autem contingat, ob causas minime vero existentes, ut dispensatio executioni non tradatur; qui eam impetrarunt, apud negotiorum Gestores, seu litterarum Apostolicarum expeditores conqueruntur; a quibus nonnunquam responderi solet, executionem perperam, & injuria denegatam fuisse, quia expressio causarum, earumque verificatio, in dispensationibus non est aliquid substantiale, sed formalitas quædam, & Forensis styli consuetudo: quod non minus veritati adversatur, quam executionis ordinem, ac modum vere, ac prudenter constitutum subvertit; cum expressio causarum, earumque verificatio, ad substantiam & validitatem dispensationis pertineat, illisque deficientibus, gratia nulla, ac irrita fit, nullamque executionem mereatur.

Earũ expeditionarum ratio.

Opinio quorumdam circa causarũ expressarum veritatẽ, repudiatur.

Ubi preces orepetitæ gratia nulla est.

§. II.

Id autem, ut plurimum evenit in dispensationibus, in quibus apponi solet clausula: *Et Oratoribus vitæ periculum imminet*: quæ cum sæpe in dispensationibus in primo, & secundo, vel in secundo gradu, & in nonnullis aliis canonicis impedimentis, sine ulla ratione, causa, & veritate expressa reperiatur, Ordinarii Locorum, qui cautius, & accuratius se gerunt, nisi vitæ periculum imminet, dispensationem exequi recusant, alii vero fortasse falso rumore inducti, quod hujusmodi clausula sit mera formalitas, indulgentius quam necesse est procedentes, periculo vitæ neque argumentis probabilibus verificato, eoque Oratoribus saltem verisimiliter imminere comperto, gratiam dispensationis exequuntur.

Periculũ vitæ specialiter verificandum.

§. III.

S. M. Prædecessor Noster Pius P. P. V. in suæ Constitutione per viam motus proprii expedita, & publicata sub die 5. Decembris anno 1560. cujus initium est; *Sicut accepimus*: decrevit, omnes & singulos Procuratores, tam Officii Sacræ Pœnitentiariæ, seu Contradictarum, quam alios quoscumque sollicitatores, & scriptores, qui veritatem facti, a narratione, quam ab ipsis partibus habuerunt, quoad substantialia, & qualitates necessario experiendas, diversam faciunt, seu quoquomodo intervertunt, aut immutant, aut depravant, & per subreptionem, & obreptionem gratias a Romanis Pontificibus extorquent, pœnam falsi incurrere, ut ea puniri omnino debere.

Decretũ S. Pii V. contra Officiales falsa exprimẽtes.

§. IV.

Hujusmodi autem constitutio quamquam videatur pertinere duntaxat ad Procuratores, sollicitatores, & scriptores Officii Sacræ Pœnitentiariæ, ubi per id temporis matrimoniales dispensationes etiam in foro externo concedi solebant, nihilominus pro Pastorali Nostra, & Paterna cura ex alto Nobis commissa, hortamur, monemus, ac præcipimus omnibus, & singulis negotiorum Gestoribus, Procuratoribus, & Expeditoribus litterarum Apostolicarum, etiam Datariæ Nostræ, ut cum supplices preces pro aliqua matrimoniali dispensatione porrecturi sunt, id primum ante omnia agant, ut plenam atque exactam facti notitiam assequi curent, scisitantes ab ipsis Oratoribus, an hæ, & illæ causæ adsint ex quibus sciunt dispensationem concedi solere in hoc, vel illo gradu; deinde in supplici libello facti speciem nitide, ac sincere exponant; caveantque diligenter, ne illam aliquatenus in rebus substantialibus alterent, immutent, invertant, corrumpant, sed stricte adhereant iis, quæ ab Oratoribus sibi exposita fuerunt; & multo magis abstineant ne quid falsi, aut ficti proprio ingenio inventum, vel excogitatum, ad gratiam dispensationis facilius obtinendam, in precibus obtrudant, demum, præ oculis habentes, se operam suam in Ecclesiasticis negotiis in hac Alma Urbe exhibere, ubi Cathedra veritatis est, ipsam solam ament, & sectentur veritatem, non lucrum, aut gratiam, & favorem supplicantium; diligenterque videant, ne mendacii, aut erroris merito argui, cum animæ suæ detrimento, possint, falso, & perperam asserentes, causas earumque verificationes ex provida Nostrorum Prædecessorum dispositione, in hujusmodi gratiis, ad Ecclesiasticæ disciplinæ rigorem, & Canonicarum Legum, & Apostolicarum Constitutionum voluntatem servandam, apponi, & respective demandari solitas, vanas, & superfluas esse, & tanquam inanes Curiæ formalitates, parvi, aut nihili esse faciendas.

Admonitio ad omnes negotiorum gestores &c.

§. V.

Ad quos extendiuntur pœna falsi, si in exponendis dispensationum causis deliquerint.

Posterum hujusmodi graves abusus, quibus, honor, & decus hujus Almæ Urbis dehonestatur, & Sedis Apostolicæ splendori, ac dignitati efficitur, penitus abolere cupientes: motu proprio, ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine præfatam Constitutionem S. M. Pii V. Prædecessoris Nostri extendimus, dilatamus, ac producimus ad omnes prædictos negotiorum Gestores, Procuratores, & Expeditores litterarum Apostolicarum, cujuscumque status, gradus, ordinis, & conditionis, & quocumque indulto, privilegio, & dignitate munitos; & quatenus opus sit, eam de novo fecimus, statuimus, & innovamus; volentes, ac decernentes, ut in omnibus superius expressis casibus pœna falsi contra delinquentes locum habeat; sine tamen præjudicio obligationis refundendi expensas Oratoribus, qui ob illorum culpam, ejusmodi dispensationes, quæ executioni demandari nequeunt, obtinuerunt.

§. VI.

Executoribus injungitur verificatio causarum in litt. express.

Denique omnes & singulos Venerabiles Fratres, Archiepiscopos, Episcopos, & Locorum Ordinarios, ceterosque Executores Litterarum Apostolicarum, quibus hujusmodi dispensationum executio committi solet, enixe rogamus, & obsecramus, ut sedulo, ac diligenter attendant, priusquam dispensationis gratiam exequantur, an causæ in Apostolicis litteris expressæ, & quarum verificatio eorum curæ, & vigilantiæ a Sede Apostolica commissa est, vere ne, an secus existant, an potius Sedi Apostolicæ falsum expositum, & veritas reticita fuerit; qua super ne eorum conscientiam oneramus.

§. VII.

Litteræ dispensationũ in quibusdã distinctus cõcipi jubentur.

Et quoniam in iisdem Apostolicis litteris super dispensationibus in gradibus prohibitis, aliisque præfatis impedimentis, nonnulla observata sunt, quæ negotium Executoribus quandoque exhibere, & scrupulos eorum animis ingerere solent, Apostolicæ Nostræ sollicitudinis erit, ea dilucidius, & apertius in iisdem dispensationum litteris Apostolicis exponere, ac declarare, ut omni dubitatione sublata, & causis coram Executore hujusmodi probationum genere probatis, quo de illarum veritate moraliter certus reddatur, Apostolicæ litteræ matrimonialium dispensationum sine ulla hæsitatione ad debitam executionem deduci possint.

§. VIII.

Delinquentiũ punitio datariis demãdatur.

Mandamus quoque, & injungimus dilecto Filio Nostro Pompejo Tituli S. Eusebii S. R. E. Presbytero Cardinali Aldovrando nuncupato Prodatario Nostro, ejusque successoribus Datariæ Apostolicæ Prodatariis, seu Datariis pro tempore existentibus, ut in præmissis reos, ut culpabiles repertos, pœna falsi, ut præfertur, puniant, cum potestate citandi, etiam per edictum, constito summarie de non tuto accessu, aliaque dicendi, & faciendi in præmissis necessaria, seu quomodolibet opportuna. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, statutis, & consuetudinibus, & quibusvis indultis, & privilegiis, quibuscumque personis etiam specialis mentione; dignis datis & concessis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Non obstantibus quibuscumque.

§. IX.

Sanctio.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostri decreti, constitutionis, monitionis, mandati, ac voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Thom. Sanchez de Matrim. Tom. III.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, quinto Kalend. Martias, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo quadragesimo primo, Pontificatus Nostri Anno II.

P. Card. Pro-Datarius.

D. Card. Passioneus.

Visa de Curia.

N. Antonellus.

Loco ✠ Plumbi.

I. B. Eugenius.

Registrata in Secretaria Brevium

Publicat. die 10. *Martii* 1742.

CUM NEOPHYTIS.

In Loco Pio Cathecumenorum Venetiis ad Fidem conversis dispensatur super interpellatione prioris Conjugis in infidelitate relicti, ad effectum contrahendi Matrimonium cum fideli.

Venerabili Fratri Martino Innico Archiepiscopo Calcedonens. moderno, nec non pro tempore existenti Nostro, & Sedis Apostolicæ in Dominio Venetorum Nuntio.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabilis Frater, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

PROÆMIUM.

IN Suprema Catholicæ Ecclesiæ administratione imbecillitati nostræ a Pastorum Principe Jesu Christo imposita, inter ceteras gravissimas pastoralis officii nostri sollicitudines, ac curas, eam præcipuam esse magis magisque in dies experimur, qua & creditarum Nobis Ovium regimini prospicere, & Animarum saluti teneremur consulere.

§. I.

Loci Pii institutũ.

Exponi siquidem Nobis nuper fecerunt dilecti Filii Priores, & Gubernatores Loci Pii Cathecumenorum Civitatis Venetiarum, quod Locus Pius hujusmodi ab usque anno 1557. fundatus a tribus Virorum dissimilis conditionis, nempe Regularium, Nobilium, & Civium, ordinibus, quibus pro tempore existens Venerabilis Frater Patriarcha Venetiarum semper præesse debet, jamdudum administrari, regi, & gubernari pergit. In hoc autem Infideles, Judæi, & Turcæ utriusque sexus, in distinctis cubiculis, & earum respective Priore, & Priorissa, tanquam in vera, & reali clausura conviventes Catholicæ Fidei rudimenta, & dogmata edocentur, ac postmodum, præmissis longis diligentibusque examinibus, in propria dicti Loci Pii Ecclesia sacris lustralibus Aquis abluuntur: illam subinde Priores, & Gubernatores prædicti sibi curam assumunt; ut Neophyti quidem hujusmodi in iis sese, pro suo quisque captu & ingenio, exerceant artibus, ut vitam inde honeste ducant, Neophytæ vero iis eleemosynarum subsidiis coadjuvantur, ut vel in Domino, vel in sæculo nubere possint. Quoniam autem sæpe contingit, utriusque sexus Infideles, Judæos, & Turcas hujusmodi, post contracta gentili ritu matrimonia, vel maritum uxorem, vel uxorem virum seu maritum, ut Catholicam Religionem amplecti possint, deferere, aliosque captivos factos, a propriis finibus, & propriis conjugibus in alias regiones transferri; atque adeo dictis utriusque sexus Infidelibus; Judæis, & Turcis ad Fidem Catholicam conversis deesse modum, & opportunitatem, vel quia interdum in hostilibus, & barbaris Provinciis, ad quas ne nuntiis quidem patet accessus, commorantur, vel quia ignorant prorsus, in quibus regionibus sint, vel quia itineros longitudo magnam affert difficultatem ad monendo, interpellandosque utriusque sexus conjuges, *an cohabitare velint, sine contumelia Creatoris*; atque hinc fieri, ut non minima novis hisce matrimoniis obiciatur difficultas, qua obstante, sæpissima, & gravissima damna consecuta sunt: eapropter exponentes præfati, ut hisce incommodis remedium afferre possint per Nos opportune provideri, & ut infra indulgeri summopere desiderant.

Difficultas impediens matrimonia Neophyt.

§. II.

Transitur Nuntio, Faculas dispensandi super interpellatione conjugum in infidelitate relicto.

Nos igitur dictos exponentes specialibus favoribus, & gratiis prosequi volentes, & eorum singulares personas a quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis a jure, vel ab homine quavis occasione vel causa latis, & quibus quomodolibet innodati existant, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, & absolutas fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, de Venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium in tota Republica Christiana Generalium Inquisitorum adversus hæreticam pravitatem auctoritate Apostolica deputatorum consilio, Fraternitati tuæ, & pro tempore existenti Nuntio Venetiarum, ut cum quibuscumque utriusque sexus Neophytis, vel Infidelibus, vel Judæis, vel Turcis, aliisque personis cujuscumque sectæ hujusmodi in dicto Loco Pio pro tempore existentibus, seu in illum prius receptis, & admissis, ac postmodum inde egressis, vere ad fidem conversis, qui ante Baptismum matrimonia ut præfertur, contraxerint, ut eorum quilibet, etiam superstite conjuge Infideli, Judæo, & Turca, etiam ejus consensu vel requisito; dummodo etiam Tibi constet summarie, & extrajudicialiter, conjugem absentem moneri legitime non posse, aut monitum, intra tempus in monitione præfixum suam voluntatem significare neglexisse; matrimonium cum quovis fideli, & Catholico, præmissis prius proclamationibus, seu denuntiationibus a Concilio Tridentino præscriptis, in faciem Ecclesiæ rite contrahere, ac carnali copula consummare, & in matrimonio sic constructo, quoad vixerint, remanere libere, & licite possint, auctoritate nostra Apostolica dispenses, & indulgeas; Præterea matrimonia inter Neophytos hujusmodi & alios fideles, & Catholicos alias rite contracta, etiamsi postmodum innotuerit priores conjuges Infideles, vel Turcas, aut Judæos, nonnullis legitimis impedimentis detentos, suam voluntatem significare minime potuisse, vel ad fidem etiam tempore secundi matrimonii conversos fuisse, ullo unquam tempore rescindi minime debere, sed illa semper firma, valida, & inviolabilia existere, & fore dicta auctoritate decernas, & declares, plenam, & amplam facultatem, & potestatem, eadem auctoritate tenore præsentium, tribuimus & impertimur; salva tamen semper in præmissis auctoritate Congregationis eorumdem Cardinalium. Non obstantibus Apostolicis, ac in Universalibus, Provincialibusque, & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Ex permittendi celebrationem matrimonii per adventum pr. conjugis non rescindendi.

Cum derogationibus importunis.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die 16. Januarii 1744. Pontificatus Nostri Anno quinto.

D. Cardinalis Passioneus.

SUPER ABUSU.

Libelli Repudii conversorum a Judaismo ad fidem Catholicam.

BENEDICTUS EPISCOPUS.

Servus servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

EXORDIUM.

Apostolici ministerii munus Nobis licet immerentibus commissum assidue Nos excitat, atque impellit, ut sollicito studio, ac vigili cura, abusus, pravasque consuetudines, si quas in Ecclesia Dei, vel hominum infirmitate, vel malitia certo novimus irrepsisse, Pastoralis providentiæ sollicitudine compescamus, congruisque adhibitis remediis, quo citius fieri potest, aboleamus.

Judæi ad fidem conversi, si haberent uxorem in Judaismo illam quandoque repudiant.

Nuper quidem Nobis relatum est, certisque probationibus manifesto comprobatum, quod aliqui Hebræorum, qui ad Christianam fidem conversi uxorem habent renuentem christianam veritatem amplecti, minime dubitant, posteaquam ejurata Judaica perfidia sacro lavacro abluti sunt, & solemni professione se ad Christi fidem adstrinxerunt, reverti sacrilego ausu ad Judæorum castra, seu Vicum, vulgo *il Ghetto*, ibique Rabbinico ritu, Judaicis superstitionibus, damnandisque observationibus, libellum repudii uxoribus concedere, vel etiam extra Judæorum domicilium, coram Notario, testibusque Christianis, eumdem libellum repudii uxoribus dare, ut liberam eis utendi alteri viro potestatem faciant. Moyses quidem in Deuteronomio cap. 24. ita scriptum est: *Si acceperit homo uxorem, & habuerit eam, & non invenerit gratiam ante oculos ejus propter aliquam fœditatem, scribet libellum repudii, & dabit in manu illius, & dimittet eam de domo sua.* Utrum vero hæc dumtaxat indulgentia quædam fuerit ad majus malum evitandum, adeout qui daret, acciperetque repudium, liber quidem a pœna esset, non autem a culpa; an autem dispensatio potius esset a Deo concessa ob cordis Hebræorum duritiam, adeout qui libellum repudii mitteret, & quæ missum reciperet, & a culpa, & a pœna exemptus foret, eisque minime vetitum esset ad aliud matrimonium valide, ac licite contrahendum procedere, diffident inter se veteres, recentioresque Theologi, cum alii primam, alii alteram opinionem sequantur. Verum quidquid hac de re sit; illud certum est, quod Redemptor noster Jesus Christus Dei filius interrogatus quid censeret de libello repudii, quem Moyses permiserat, respondit, ut legitur in Evangelio apud Matth. cap. 19. & apud Marc. cap. 10. *Quoniam Moyses ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras; ab initio autem non fuit sic: dico autem vobis, quia quicumque dimiserint uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur; & qui ipsam duxerit mœchatur*: sermonemque suum ita conclusit: *Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.* Ex his autem verbis per legitimam consequentiam inferunt Theologi, in præsentiarum non amplius licere Hebræis proprias uxores repudiare, neque per libellum repudii, matrimonii vinculum amplius dissolvi, eo quod Jesus Christus illud ad suum primævum statum redegit, nempe ad indissolubilitatem, non lege nova condita, sed dumtaxat sublata veteri indulgentia, seu dispensatione super prædicta indissolubilitate concessa. Quæ cum ita se habeant, etiamsi repudium toleretur inter Hebræos conjuges, qui ambo in eadem judaica perfidia permanent, certe ferri, ac tolerari nullo modo debet, ut Hebræus ad fidem conversus, & sacro Baptismate ablutus, libellum repudii, quæ in Hebraica pervicacia remanet, judaico more, ac ritu concedat.

Repudii in veteri Testamento permissum.

Sed in nova lege gratiæ absolute vetitum.

Quamobrem ut in posterum omnia debito ordine, & laudabili modo, ac ratione fiant; volumus, ac decernimus, ut Hebræus ad fidem conversus, si uxorem Hebræam habet, eam more solito interpellet, an etiam ipsa converti, & cohabitare velit sine contumelia Creatoris: Renuente autem muliere, liberum ei erit aliud matrimonium contrahere, juxta verba beati Apostoli Pauli *in Epist. 1. ad Corinth. cap. 7. Quod si infidelis discedit, discedat: non enim servituti subjectus est frater, aut soror in hujusmodi, in pace autem vocavit nos Deus.* Ut bene jam ante animadvertit clar. mem. Prædecessor Noster Innocentius III. in sua Decretali, quæ incipit: *Quario de divortiis.*

Hinc Pontifex decernit, quod Hebræus conversus interpellet uxorem Hebræa.

Eaque renuente, possit contrahere cum christiana.

Quæritur a Theologis, & Canonici juris Consultis, quando solvatur matrimonium contractum ab Hebræo cum Hebræa, quæ se convertere recusat; & quando conversus novum matrimonium cum muliere Christiana, & quando Hebræus cum Hebræa contrahere possit. Quod ad conversum attinet, quidam volunt, præcedens matrimonium dissolvi quoad vinculum, statim ac infidelis renuit fidem Christianam amplecti, aut intra terminum, seu temporis spatium præfixum in interpellatione, quæ illi facta est, nullum responsum præbet. Alii vero putant matrimonium solvi, quando conversus aliud matrimonium celebrat cum Christiana: Quæ opinio in præsenti communior est inter Theologos, & Canonici juris peritos, & in praxi eam sequitur Congregatio sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Decretorum Concilii Tridentini Interpretum. De solutione autem vinculi matrimonialis, pro eo quod pertinet ad uxorem, quæ in hebraica superstitione perseverat, aliqui censent, quod ea in pœnam suæ perfidiæ semper illigata remaneat, neque aliud matrimonium contrahere valeat, donec & quousque maritus christianus factus vivit. Alii vero putant, nullo modo eam matrimonium celebrare posse, si maritus conversus non adhuc ad alias nuptias transiverit: ubi vero conversus matrimonium inviverit, permitti debere mulieri, ut idem facere possit, quia solutio matrimonii privilegium est concessum favore Christianæ fidei, quam ad Christum conversus amplectitur; & ideo recte affirmari posse, datum esse directe, & per se fideli, indirecte vero, & per accidens infideli. Sed quidquid sit de hujusmodi controversiis, quæ inter Theologos, & juris Canonici professores disceptantur; de quibus nihil Nos definire intendimus, singulas illorum sententias eo loco, quo sunt, relinquentes; cum Nostra mens, & voluntas nequaquam sit aliquid nunc definire de matrimonio, quod a muliere Hebræa contrahitur, posteaquam nolle se Christianæ fidei nomen dare declaravit: Sed id solum motu proprio, ex certa

De Theologorum quæstione quando dissolvatur matrimonii Infidelis ob conversionem unius ex conjugibus.

Circa quam nihil Pontifex statuere intendit.

certa scientia, & plenitudine potestatis tenore præsentium volumus, intendimus, ac jubemus, ut cum aliquis Hebræorum Christianam veritatem amplexus fuerit, non prætermittatur interpellatio mulieri more recepto facienda, an velit, nec ne, se ad Christum convertere, dummodo tamen ex aliqua gravi causa, vel a Nobis, vel a Romanis Pontificibus successoribus nostris, non censeatur hujusmodi interpellatio omittenda, ut videre licet in nostra Constitutione: *In suprema*, data die 16. Januari anno 1745. quæ est 117. *in Tom. I.* Nostri Bullarii, imo expresse vetamus, prohibemus, ac interdicimus, ne conversi quovis tempore, & quovis modo, sive in Judæorum domicilio, nempe *Ghetto*, Rabbinico ritu, sive extra, coram Notario, & Testibus Christianis, libellum repudii uxoribus, quæ interpellatæ recusant se convertere, aut omissa vigore dispensationis ejusmodi interpellatione, quia ex probabili conjectura creditum est, minime se ad Christi fidem conversurus, dare, scirbere, aut mittere audeant, & possint.

Sed solum statuit, ut suprà.

Pœnæ contra delinquentes.

Et quoniam ut plurimum contingit, ut leges debitam executionem non consequantur, nisi sanctio pœnalis contra eas transgredientes accedat; hac Nostra in perpetuum valitura Constitutione, motu, scientia, ac potestate pari mandamus, ac præcipimus, ut omnia Tribunalia, ac judices competentes, habita notitia, aliquem ex Hebræis conversis, post susceptum Baptismum, libellum repudii intra ipsum Judæorum domicilium, Rabbinicis superstitionibus adhibitis, uxori non conversæ dedisse, statim in eum fine ulla cunctatione, tanquam in judaizantem, solitis pœnis animadvertant; & insuper contra ipsam Judæorum Universitatem in casu prædicto procedant manu regia mulctam ab ea exigentes centum scutorum aureorum, cujus tertia pars in præmium accusatori tribuatur, quod vero superest, concessum, & addictum ipso jure per hanc Nostram Constitutionem intelligatur Piæ Domui Catechumenorum in illis Civitatibus, in quibus ea reperitur, ubi autem hujusmodi Catechumenorum Domus non extat, remaneat libere dispositioni Episcoporum, & Ordinariorum, ut eam pecuniam pauperibus Christianis pro eorum arbitrio, & conscientia distribuant. Si autem ad Tribunalium, seu Judicum competentium cognitionem pervenerit, quod conversus libellum repudii extra Judæorum domicilium seu *Ghetto* dederit coram Notario, & Testibus Christianis, pari modo eum tanquam judaizantem debita pœna afficiant, minori tamen, qua plecti debet, qui intra ipsum *Ghetto* Rabbinicis superstitionibus libellum repudii scriperit. Item procedatur contra Notarium Christianum, & dictam Hebræorum Universitatem, sine cujus scientia, & procuratione hujusmodi damnabilia negotia non transiguntur, & pro rata mulctentur centum scutis aureis, exigendis, distribuendis, applicandisque, ut supra dictum est; tum etiam Testes Christiani pœna arbitraria, etiam corporis afflictiva, pro prudenti judicum arbitrio puniantur. Præterea, etsi libellum repudii, juxta hebraicum morem, ac ritum, solum a marito uxori mittatur, non autem permissum sit uxori, ut illum marito præbeat, nihilominus, quia nobis compertum est, esse aliquos, qui existimant etiam a muliere marito dari posse, ut omni in futurum dubitationi, ac quæstioni, quæ exoriri posset, occurramus, hac Nostra præsenti volumus, ac declaramus, ut omnia, & singula, quæ a Nobis superius de marito ad fidem converso, remanente ejus uxore in judaica superstitione, disposita ac statuta sunt, etiam in casu uxoris ad Christum conversæ, remanente marito in infidelitate, locum omnino habeant, atque obtineant, & ab omnibus prorsus serventur, & custodiantur.

Declarat, quod dictum est de marito erga uxorem, intelligendum esse etiam de uxore erga maritum.

Derogatio contrariis.

Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, privilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis, dictis Hebræis, eorumque Universitatibus, sub quibuscumque tenoribus, & formis, & cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, & decretis in genere, vel in specie quomodolibet concessis, etiam æpius approbatis & innovatis. Quibus omnibus, & singulis, etiamsi alias pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, & individua mentio habenda, seu quævis alia exquisita forma ad hoc servanda esset, tenores hujusmodi, nec non forma, & decreta in illis apposita, ac si de verbo ad verbum inserererntur, præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes, illis quoad reliqua in suo robore permansuris, ad effectum præmissorum, specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Publicatione præsentium decernit.

Volumus autem præsentes Litteras ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, in Acie Campi Floræ, atque in Platea, quæ Judæorum nuncupatur, per Cursores nostros publicari, earum exemplis inibi affixis, ac demissis, ac post hujusmodi publicationem, & elapsum terminum superius præscriptum, cunctos, & singulos, quos concernunt, perinde arctare, atque afficere, ac si eorum cuilibet personaliter intimatæ fuissent, illarumque exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eamdem prorsus fidem in judicio, & extra illud haberi, quæ ipsis præsentibus haberetur, si essent exhibitæ, vel ostentæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostræ voluntatis, inhibitionis, præcepti, mandati, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Sanctio pœnalis.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ 1747. decimosexto Kal. Octobris Pontificatus Nostri Anno Octavo.

D. Card. Passioneus.

I. Datarius.

Visa de Curia.

N. Antonellus Pro-Abbreviator.

I. B. Eugenius.

Loco ✠ Plumbi.

Registrata in Secretaria Brevium.

Publicata die 30. Septembris 1747.

DE CONCESSIONE

Ex executione dispensationum Matrimonialium: altera Epistola ad Primatem, Archiepiscopos, & Episcopos Regni Poloniæ.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabilis Frater salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Priori Epistolæ supra relatæ altera additur, ob nuper coniti rei statum.

Ad tuas manus pervenisse speramus Epistolam nostram Encyclicam datam die 29. Superioris mensis Junii, de dispensationibus, quas pro contrahendo Matrimonio intra gradus jure prohibitos hæreticis conjugibus concessisse, Apostolicæ Sedis ministri falso insimulabantur. Attamen hanc aliam rursus ad te mittere cogimur; cum enim res, unde falsus ille rumor exortus est, in apertum educta sit, eamque omnibus notam fieri oporteat, ex nostris ad eam animadversionibus alii proficere, meliusque in posterum, quæ agenda sunt, constituere poterunt.

Episcopus cum duobus hæreticis dispensare super gradibus prohibitis ad matrimonii contrahendum.

Episcopus quidam istius Poloniæ Regni duobus Lutheranis conjugibus, qui in secundo affinitatis gradu inter se conjuncti erant, contrahendi matrimonii facultatem dedit. Rogatus quo jure id fecisset, an uti executor alicujus dispensationis, quæ concessa fuisset vel a nostra Dataria, vel Pœnitentiaria, vel a Sancte Inquisitionis Officio; namque hæ viæ sunt, quibus hujusmodi dispensationes a Sede Apostolica expediri consueverunt; nullas se accepisse ingenue fassus est; sed fecisse ex generali potestate respondit, quam sibi, ut Episcopo in remotis degenti, Sedes Apostolica elargita est; factumque suum excusarit more recepto suæ diœcesis, & Prædecessorum suorum consuetudine. Addidit etiam, ad id faciendum adductum fuisse spe, quam ipsi dederunt conjuges, quamprimum ad Fidem Catholicam se conversuros; quod si intra debitum tempus minime adimplerent, se vi eos adigendi, cohabitatione prohibita, potestatem habere.

Vigore pretensæ facultatis a S. Sede obtentæ.

Dispensatio non a S. Sede sed ab Episcopo irregulariter concessa.

Ut ab hujusmodi narrationis serie minime discedamus, in primis id compertum est, e nostris Tribunalibus dispensationem super impedimento affinitatis pro contrahendo matrimonio inter duos hæreticos neutiquam ema-

Thom. Sanchez de Matrim. Tom. III.